This volume was donated to LLMC
to enrich its on-line offerings and
for purposes of long-term preservation by

Hawaii State Archives

NA KANAWAI

O KA MOI

KAMEHAMEHA V.,

KE ALII O KO HAWAII PAE AINA,

I KAUIA E KA

HALE AHAOLELO,

ILOKO O KA AHAOLELO O KA MAKAHIKI

1870.

HONOLULU:
PAIHA MAMULI O KE KAUOHA A KE AUPUNI.
1870.

NA KANAWAI—1870.

MOKUNA I.

HE KANAWAI

E LILO AI HE KANAWAI KARAIMA, E LIKE ME KA MEA I HOOHUIHA A I HOONOHONOHOIA A I HOOLAHAIA E NA LUNAKANAWAI O KA AHA KIEKIE, I KANAWAI NO KA AINA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. O ke Kanawai Karaima o ke Aupuni e like me ia i hoohui a hoonohonoho a hoolahaia ma ke kauoha a na Lunakanawai o ka Aha Kiekie, i ku like ai me ke Kanawai i aponoia ma ka la iwakalua kumamalua o Iune, i ka Makahiki Hookahi Tausani Ewalu Haneri me kanaono kumawalu, ma keia, ke kauohaia nei e lilo ia i kanawai no ka aina, a e malama kuponoia ma na Ahahookolokolo a pau o ke Aupuni.

PAUKU 2. E lilo koke no keia i kanawai.

Aponoia i keia la 7 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA II.

HE KANAWAI

E HOAKEAIA AI KA MANA HOOKOLOKOLO O NA AHA HOOKOLOKOLO HOOMALU.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E haawiia i na Aha Hookolokolo Hoomalu a pau

ka mana like, e hookolokolo ai i na karaima a pau ma ka Apana Hookolokolo Nui, i ku i ka hookolokoloia imua o na Aha Hookolokolo Apana.

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai ano.

Aponoia i keia la 8 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA III.

HE KANAWAI

E HUIKALAIA'I KE KUHINA WAIWAI.

NO KA MEA, ma ka Olelo Hoike a ke Kuhina Waiwai, ua ikeia, ua ukuia aku ia Gerritt P. Judd, na dala Elua Tausani, i mea e ili ole ai maluna o ke Aupuni kekahi poino iloko o kekahi waiwai hoolimalima, oiai ua haule ia haawina mau, aole hoi i hookomoia maloko o ka Bila Haawina o kela kau i hala iho nei ; a

NO KA MEA, ua ukuia'ku kela puu dala mahope o ka noonoo akahele a ma ke kauoha a ka Aha Kuhina ; a

NO KA MEA, ua noi mai ke Kuhina Waiwai e hooholo i Bila Kanawai e huikalaia ai ka poe pili ia lakou malalo o na kanawai o keia hoolilo dala ana a e hookuuia'ku lakou no ia mea mai keia manawa ae ; Nolaila,

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. Ma keia ua huikalaia a hookuu loa ia ke Kuhina Waiwai a me na mea e ae a pau i pili malalo o na Kanawai, no na dala i hooliloia'ku, i olelo mua ia maluna ae nei ; a e hooponoponoia na Buke Helu Dala o ka Oihana Waiwai e like me keia.

Aponoia i keia la 8 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA IV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 17 O KA MOKUNA XVI O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. O ka Pauku 17 o ka Mokuna XVI o ke Kanawai Hoopai Karaima o keia Aupuni e hooloiiia, a ma keia ke hooloiiia nei, i heluheluia ai ua pauku la penei :

PAUKU 17. O ka mea aihue i ka Bipi, Lio, Hoki, Miula, Hipa, Kao, Puaa, a Dia paha, i oi ole ka waiwai i ka haneri Dala hookahi, e hoopaiia oia, ke ku ka hewa ia ia ma ka hookolokolo ana imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, ma ka hoopaahaoia i ka hana oolea, aole emi málalo o ka malama hookahi, aole hoi oi aku i na makahiki elua, e like me ka manao o ka Ahahookolokolo he kupono.

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mai kona la'ku e hooholoia'i.

Aponoia i keia la 8 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA V.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI NO KA PILIWAIWAI.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. O ka mea i ahewaia no ka piliwaiwai, e hoopaiia no ma ka uku hoopai aole e oi aku i na dala he hookahi haneri, a me ka hoopaahaoia ana ma ka hana oolea aole e oi aku i na la he kanaono.

PAUKU 2. Ma keia, ua hoopauia na Pauku elua, ekolu a me eha o ka Mokuna XXXIX o ke Kanawai Karaima no ka pili-waiwai.

Aponoia i keia la 8 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA VI.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KE KULEANA AIE HOOMOE MALUNA O NA MOKU O KEIA AUPUNI, O KELA A ME KEIA ANO.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. E paa ke kuleana aie hoomoe maluna o na moku a pau o keia Pae Aina no na mea hoolako i haawiia no ka pono o ka moku a me na hana houia ana paha ; e paa ia kuleana o ka aie no na la he iwakalua wale no, koe nae na mea i olelo ia ma ka pauku malalo iho. Aka nae, aole e paa ia kuleana no ka aie hoomoe ke ole he palapala e kauoha ana ia mea, i kakauinoaia e ke kapena o ka moku, a palapala e ae paha o ia ano, i hana ia i ka manawa a mamua ae paha, o ia hoolako ana ma ia palapala, o kela hoolako ana a hana houia ana paha, he mea ia i ike maoli ia he pono no ka moku, a ua noiia ma ke ano he aie no ka moku.

PAUKU 2. Ina o kekahi moku, i pili ai ke kuleana aie hoomoe ma na olelo o ka pauku maluna iho, ua holo aku mamua o ka pau ana o na la he iwakalua, a mahope e hoi mai ia moku ma ke awa o Honolulu, alaila e pili iaia ka aie hoomoe i olelo ia, iloko o na la he umi mahope o ia hoi ana mai o ua moku la ma Honolulu.

PAUKU 3. E hiki no ke hookoia ua kuleana aie hoomoe la, ma ka hoopii ana ma ka Aha Hookolokolo moku, e waihoia ia hoopii ma ke keena o ke kakauolelo o ka Aha Kiekie, a e hana ka Aha ma ia mea e like me ke ano mau ma na hihia moku. Aka

nae, aole no e hapai ia kekahi hihia o ia ano, ke ole i waihoia mai ka olelo hoopii iloko o ka manawa i kauohaia e paa ke kuleana aie hoomau.

PAUKU 4. O na kanawai a me na hapa kanawai a pau i kue i keia, ua hoopau ia. Aole no hoi e hiki ke hookoia i kekahi koi ana no na mea hoolako, a hana houia ana paha o kekahi moku Hawaii, ke ole e like me ka mea i oleloia ma keia kanawai.

Aponoia i keia la 8 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA VII.

HE KANAWAI

E HOAKEA ANA I KA MANA HOOKOLOKOLO O NA AHA HOOMALU MA KEKAHI MAU HIHIA PEPEHI ANO INO LOA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E loaa no i na Aha Hoomalu o Honolulu, Hilo a me Lahaina, na mana hookolokolo i like me ko ka Aha Kiekie a me na Aha Kau Kaapuni ma na hihia pepehi a pau loa me na pahi, pahi kaua kookoo, a me kekahi mau mea eha e ae i maopopo a i ike ia he hoopoino i ke ola, koe nae na hihia i hoakaka ia mahope ae nei.

PAUKU 2. Ina aole he ano kaumaha loa o ka ofeni i hana ia, e hiki no i ua mau Aha Hoomalu la i olelo ia, ke hoopai i ka mea hana i ka ofeni ma ka uku hoopai aole e oi aku mamua o ka elua haneri dala, a ma ka hoopaahaoia aole e oi aku i na makahiki elua; aka, ma na hihia i emi ai keia hoopai malalo o ka mea kupono, e waihoia aku no no ka hookolokoloia ana ka mea i hana i ka ofeni, e like me ka mea i kauohaia ma na kanawai e kau nei.

Aponoia i keia la 8 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA VIII.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KE KAU ANA I KEKAHI HAPA O NA LILO NO KA HANA ANA I NA ALANUI MALUNA O NA AINA I HOOPOMAIKAI IA E IA MEA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. I ka hookohuia ana o kekahi poe Komisina, ma na apana koho o Honolulu a me Hilo, i kulike ai me na hoakaka ana o ka Pauku 186 o ke Kanawai Kivila, no ke kau ana i ke kumukuai o ka waiwai ponoi, i manao ia no ka pono o ka lehulehu ma ka hoomoeia ana o kekahi alanui hou a alaloa paha ; na ke Komisina e noonoo pono no na aina i hoopomaikai kaokoa ia e ia alanui a alaloa paha, a me ka huina o ka pomaikai kaokoa, e loaa ana i kela a me keia.

PAUKU 2. Na na Komisina e kaana i ka mahele o ka lilo holookoa o ka hoomoe a me ka hana ana i ke alanui a alaloa paha i manaoia, i kupono ke kauia maluna o na aina i hoopomaikai ia, a me ka mahele i kupono ke ukuia mai loko ae o ka Waihona o ke Aupuni.

PAUKU 3. Na na Komisina e hoike aku, ma ke kakau ana i ke Kuhina Kalaiaina i ka huina holookoa i kupono ke kauia maluna o na aina i hoopomaikai ia, a me ka huina o ka pomaikai kaokoa e loaa ana i kela a me keia aina pakahi ; a ma ia mea e kauoha aku ai ke Kuhina Kalaiaina e hoonohonoho i ka mahele o na lilo i kupono ke ukuia e kela a me keia aina pakahi, a i oi ae mamua o ka waiwai i hoonohonohoia o ka hapa o ua aina la i lawe ia no ke alanui hou i hana ia.

PAUKU 4. E waihoia aku no ka palapala hoike o ia hoonohonoho ana ma ke keena o ka Luna Kakau Kope, a ma ia mea, e pili aku ai kau wahi kuleana o ke aupuni ma kela a me keia aina pakahi, no ka huina i maopopo he kupono ke uku ia, a e ukuia keia mamua o ka ukuia ana o na kuleana e ae a pau.

Aka, aole no e pili aku kekahi poino ponoi i ka poe no lakou ka aina.

PAUKU 5. Mahope iho o ka waihoia ana o ka palapala hoike i oleloia maluna ma ke keena o ka Luna Kakau Kope, alaila, e hoopukaia aku kekahi kope palapala hoike i ka mea nona ka aina ke ikea ia, a i ole ia, e hoolahaia no ma kau wahi moakaka o ua aina la, ke ike ole ia, i huipu ia mai me ka hoolaha ana aku e uku ia mai ka huina i hoonohonohoia maluna o ua aina la, i kekahi mea a ma kau wahi, i hahai ia maloko olaila, maloko o na la he kanaiwa.

PAUKU 6. Ina aole e hookaaia ka huina e like me ia hoolahaia ana, alaila, e kauoha no ke Kuhina Kalaiaina e kuai kudalaia ia aina, ma ka hoolaha ana i ka manawa a me kahi oia kuai ana, a e pai ia i ekolu pai ana ma ka nupepa aupuni. E hoopuka houia no keia hoolaha ana, e like me ka mea a ke Kuhina Kalaiaina i manao ai he kupono.

PAUKU 7. E hoolawe ia no ka huina i kauia maluna oia mau aina, mai na loaa mai o ke kuai ana, a mai loko mai no hoi olaila, e hoolawe pu ia mai ai na lilo; aka, o ke koena mai, e hoihoi ia aku no i ka mea nona ka aina.

PAUKU 8. O kela a me keia mea i hoopoino ia ma ka hooponopono ana o ke Komisina i olelo ia, e hiki no ke hoopii aku imua o ka Aha Kiekie; a oia hoopii ana e hookolokolo ia no e like me na hoopii mai na Lunakanawai Apana mai.

PAUKU 9. Ina e hoololohiia ka hanaia ana o kekahi alanui, mahope iho o ka hoomoe ponoia ana, e hookohu no ke Kuhina Kalaiaina i mau Komisina e noonoo pono no na lilo i paa pono loa ai ua alanui la a me ka pomaikai kaokoa e loaa ana i na aina o na kanaka; a o na hana aia mau Komisina ma ka mahele ana aku i na hapa pakahi o na lilo, e like no ia mau hana me ka na Komisina mua no ka wehe ana i ke alanui.

Aponoia i keia la 8 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA IX.

HE KANAWAI

E PILI ANA I NA MEA INO WALE.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E loaa i ka Aha Kiekie a me na Aha Kaapuni ka mana e hoolohe a e hookolokolo e like me na Aha Apana a me na Aha Hoomalu i na hihia no na mea ino wale a pau.

PAUKU 2. Ina e hoopai ia kekahi mea imua o ka Aha Kiekie, a i ole ia imua o kekahi Aha Kaapuni, no ka malama ana i kekahi mea ino wale, e kauoha ae ua Aha la e hoopau ia ua mea ino wale la. Oia kauoha ana aole ia e lilo i kumu e hoohakalia ai a e hoolilo ai i mea ole ka hoopai i hooholo ia, aka, he hoopai pakui hou iho ia. Ina hoi aole i hoopukaia ia kauoha, i ka wa i hooholoia ai ka olelo hoopai, e hiki no ke hoopuka ia ma kekahi kau hookolokolo maoli o ua Aha la, iloko o na makahiki elua mahope mai, ma ke noi a ka Loio Kuhina, a mahope o ka lohe mua ana iloko o ka wa kupono o ka mea i hoopii ia. I ka wa e hooloheia ai ia noi o ka olelo hooholo i hooholoia mamua ke kumu hoike maopopo loa o ka malamaia ana o ua mea ino wale la.

PAUKU 3. O na kauoha a pau no ka hoopau ana i ka mea ino wale e kauoha ae, me ka hoopai ke hoolohe ole ia, e hoopau ia ua mea ino wale la, iloko o ka manawa i hoomaopopo ia maloko o ua kauoha la, a ina e hoopau ole ia ua mea ino wale la iloko o ia manawa, e hiki i ka luna hooko kupono o ke kanawai ke hoopau i ua mea la ia wa koke, me ka ili o na lilo a pau maluna o ka mea i hoopii ia, a e ili pu no hoi maluna ona ka hoopai a pau i hoakaka ia ma ua kauoha la; a no ia mea, o na koina a me na lilo a pau e hoea ae ana ma ia ano, e hoopuka ia no ka palapala hoomalu waiwai.

PAUKU 4. O na kanawai a me na hapa kanawai e kue ana, ma keia ua hoopau ia.

Aponoia i keia la 8 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA X.

HE KANAWAI

E HOOPAU AI I KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E AE ANA I KA POE I OKIIA E MARE HOU," I APONOIA MA KA LA 24 O MEI, M. H. 1866, A E HOOHOLO HOU I KA PAUKU 1334 o ke KANAWAI KIVILA ME KA HOOLOLI.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. E hoopauia, a ma keia, ua hoopauia no ke kanawai i kapaia "He kanawai e ae ana i ka poe i okiia e mare hou," i aponoia ma ka la 24 o Mei, M. H. 1866.

PAUKU 2. E hooholo hou, a ma keia ua hooholoia no ka Pauku 1334 o ke Kanawai Kivila, a penei e heluheluia ua pauku la :

"PAUKU 1334. Ina i hoopauia ka mare, no ka hewa moekolohe, a hewa e ae paha o ia ano, e hiki no i ka mea i hewa ole ke mare hou i kela me keia manawa ; aka hoi, aole e hiki i ka mea i ahewaia ke mare hou, aia a hala ka makahiki hookahi mai ka la aku o ka hooholoia'na no ka oki mare, ke ole nae i make ka mea hewa ole iloko oia hihia, maloko o ka makahiki hookahi i oleloia ; ina pela, e hiki no i ka mea i ahewaia ke mare hou ia manawa no."

PAUKU 3. E lilo keia i kanawai mai ka la'ku o kona hooholoia'na.

Aponoia i keia la 8 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XI.

HE KANAWAI

E HOOPAA ANA I KA UKUIA ANA O NA PAAHANA MALALO O KA POE BANEKORUPA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. Ina e hana banekorupa kekahi, alaila e hooponopono mua ia ka hookaaia ana aku o na aie o ka poe i hana kino

maoli no ka uku, a e uku pau loa ia na aie o ia ano mailoko ae o na waiwai e koe ana ma ka lima o ka poe hooponopono waiwai, mahope o ka ukuia ana o na aie i nana mua ia malalo o na kanawai e ku nei. Aole nae e nana mua ia pela kekahi aie, ina ua ulu ae mamua aku o na la he kanaha mamua o ka hana banekorupa ana, a ina hoi e oi ana ka aie o kekahi mea mamua o na dala he kanalima, alaila, aole no e hookaa pau loa ia ka mea i oi, aka, e hookaa hapa ia no e like me ka hapa i hookaaia i ka poe nona na aie e ae.

PAUKU 2. O na kanawai a me na hapa kanawai a pau i kue i keia, ua hoopauia no.

Aponoia i keia la 8 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XII.

HE KANAWAI

E PILI ANA I NA LILO O NA LUNA KIAI DUTE AWA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. E pakui ia mai kekahi Pauku hou ma ke Kanawai Kivila, mahope iho o ka Pauku 552, a penei e heluheluia ai :

PAUKU 552*a*. O kela a me keia moku, i oi ole aku kona nui mamua o na tona he elima haneri, e aeia i eono la e hoolei ai i kona ukana, a o na moku nona na tona he elima haneri a oi aku, e haawiia he umikumamalua la, mai ka la e hookomoia mai, aka o na la keu, e oi ana mamua o na la i haiia maluna, e ukuia ka Luna i oleloia ma ka pauku maluna iho, e ka moku. O na la Sabati, a me na la kulaia, aole no e heluia ia mau la iloko o na la e ili ai maluna o ke Aupuni ka uku kiai no ka hoolei ana i ka ukana o ka moku.

Aponoia i keia la 8 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI ANA I KA PAUKU 3 A ME KA PAUKU 7, A E HOOPAU ANA I KA PAUKU 5, O KA MOKUNA LXXXV O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 3 o ka Mokuna LXXXV o ke Kanawai Hoopai Karaima, a penei e heluheluia ai:

"PAUKU 3. Ina e pepehi a hoomake paha kekahi kanaka ma ke ki ana i ka pu, ma ke kipukahele a ma kekahi ano e ae paha, i kekahi manu i laweia mai, mai na aina e mai i mea e laha ai kona ano manu ma keia Pae Aina, a i kekahi puka ana o ia ano manu mai na aina e mai i hookuu wale ia maloko o keia Aupuni, a ina hoi e lawe wale i na hua, a ina punana paha o ia mau ano manu, alaila, e hoopaiia oia, ke ku ka hewa ma ka hookolokoloia ana imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, aole emi malalo iho o na dala he umi, aole hoi e oi mamua o na dala he iwakalua no kela hewa keia hewa, a ina aole i hookaaia, alaila, e noho oia ma ka Hale Paahao a kaa ia dala hoopai."

PAUKU 2. E hoololiia ka Pauku 7, o ia Mokuna a ma keia, ua hoololiia, a penei ka heluhelu ana:

"PAUKU 7. Aole no e kipu, aole e pepehi ma kekahi ano e ae, kekahi mea i na holoholona holo wale i laweia mai, mai na aina e mai, a o kekahi puka ana mai o ia holoholona, iloko o na makahiki he umi mahope o ia lawe ana mai, malalo o ka hoopai aole e oi aku mamua o ke kanalima dala no ka hana ana pela."

PAUKU 3. Ma keia e hoopauia ka Pauku 5 o ia Mokuna i oleloia.

PAUKU 4. E lilo keia i Kanawai i kona la e hooholoia ai.

Aponoia i keia la 8 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XIV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI ANA I KE KANAWAI E HOOPONOPONO ANA I KE KUAI ANA I KA AWA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hooholoia a ma keia ke hooholoia nei na Pauku 1, 2, 3 a me 4 o ke Kanawai Karaima, i heluheluia penei :

" 1.—E hiki no i ke Kuhina Kalaiaina ke haawi i palapala ae i ka mea kupono e noi ana ia ia, e kuai i ka awa no ka makahiki hookahi, ke haawi ia ia ka mea e noi mai ana i elima haneri dala no ka palapala kuai awa no Honolulu, a ekolu haneri dala no ka palapala ae ma Lahaina, Wailuku a me Hilo, a i hookahi haneri dala no na apana e ae :

Aka hoi, aole no e oi aku na palapala ae kuai awa mamua o na palapala ekolu no Honolulu, a hookahi paha no kela a me keia Apana Auhau e ae. Eia hoi kekahi, o kela a me keia mea e noi mai ana i ka palapala ae kuai awa, e hoopuka mai no oia i kana olelo noi mamua ae o ka la 1 o Novemaba i kela a me keia makahiki, a e hoomakaia ke kuai ana malalo oia palapala ae ma ka la akahi o Ianuari, ma ia hope iho, a ina e oi aku ka nui o ka poe noi palapala ae mamua o ka nui o na palapala i aeia ma ke kanawai, alaila e kuai kudalaia ua mau palapala la ma kahi maloko o ka Apana a ke Kuhina Kalaiaina e kauoha ai, aole nae e emi ke kumukuai ma ia kudala ana malalo o ka palena i hoakakaia ma keia Pauku.

"2.—Ma ka loaa ana o ka palapala ae e kuai mai ke Kuhina Kalaiaina mai, na ka mea i haawiia ia ia ua palapala nei e haawi i ke Kuhina Kalaiaina i palapala hoopaa no na dala elua haneri, me ka hope a mau hope paha i kupono, a i aeia e ua Kuhina la, e hoohiki ana aole ia e kuai i ka awa ma ke ano kue i keia kanawai; a mahope koke iho o kela a me keia kuai awa ana e waiho aku no ia a malama pono i kela a me keia palapala hooiaio oia kuai ana, o ke ano e oleloia ana ma keia kanawai, a e malama no

hoi ia i mau palapala helu no kona mau kuai ana, a me kana mau kuai ana aku a pau i ka awa, mamuli o kona palapala ae, a e weheia ua palapala helu nei, no na mea a pau e makemake ana e nana, a e hoike aku no ia i ke Kuhina Kalaiaina i ka pau ana o kela a me keia hapaha makahiki i ka nui o kona mau kuai ana a me ke kuai ana aku iloko oia hapaha, a me ka huina oia mau kuai ana, a e haawi aku no ia i ka pau ana o kela a me keia hapaha makahiki, i na palapala hooiaio a pau no ke kuai awa i loaa ia ia iloko o ia hapaha ma ka lima o ka Ilamuku a hope Ilamuku paha oia Apana, nana e haawi aku i ke Kuhina Kalaiaina.

" 3.—Aole e ku i ke kanawai ke kuai ana aku o ka poe mahi awa i ka awa, aia wale no a kuai aku lakou i na Luna kuai awa o ke Aupuni. Aole hoi e ku i ke kanawai ke kuai aku na Luna kuai awa o ke Aupuni i kekahi, aia wale no a kuai aku lakou i ka poe e kuai nui ana maluna o na paona he umi i mea hooili aku i na aina e, a i na kahuna lapaau a i na kahuna oki i aeia, a i na kanaka e haawi ana i ka Luna kuai awa i kekahi palapala hooiaio mai kekahi kahuna lapaau mai paha, a kahuna oki paha i aeia, e noho ana ma ia Apana Kiaaina, a i ole mai kekahi mea mai paha i hoonohoia e ke Kuhina Kalaiaina no ia hana e hai ana, o ka mea i oleloia maloko o ua palapala la, ma ka manao o ka mea e haawi ana i ka palapala, e loaa ana no ia ia ka pomaikai kino ma ka awa, ma ke kaupaona i haiia, a ma ka loihi o ka manawa i haiia. Hookahi wale no kuai awa ana e aeia ma ka palapala hooiaio hookahi, a e like no ka nui o ia kuai ana me na mea i oleloia ma ka palapala, aole no hoi e oi aku ka huina i oleloia mamua o ka elima paona.

" 4.—O kela a me keia mea mahi awa e kuai aku ana i ka awa i kekahi mea e ae, aole i ka Luna kuai awa o ke Aupuni, a o kela a me keia mea e ae e kuai ana me ka loaa ole o ka palapala ae, a o ka mea hoi i loaa ia ia ka palapala ae, a e kuai aku ana ma ke ano kue i na olelo o keia kanawai, e hoopaiia no oia ma ka uku hoopai, he hookahi haneri dala no kela a me keia kuai ana pela, a ina he Luna kuai awa o ke Aupuni, a elua ku ana i ka hewa, alaila e laweia kona palapala ae ; eia nae, aole e hoopiliia na olelo o keia Pauku i ke kuai ana o na kahuna lapaau a me na kahuna oki i aeia, ke kuai lakou i ka awa i laau lapaau, a

ina hoi na ka Luna kuai awa o ke Aupuni mai ke kuai ana o ua awa la."

PAUKU 2. E ili no maluna o na Luna kuai awa o ke Aupuni ka hewa o na kuai ana a pau o ka awa ma ko lakou mau wahi kuai, ke hiki ole ia lakou ke hoike pono aku aole lakou i ae i kela kuai ana.

PAUKU 3. E hoopauia, a ma keia ke hoopauia nei, ka Pauku 5 o ka Mokuna LV o ke Kanawai Karaima, oia hoi ka Pauku e papa ana i ka inu ana i ka awa.

PAUKU 4. E hoopauia ma keia na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau i kue i keia.

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOPAU AI I KA MOKUNA X O KE KANAWAI KIVILA, A E HOOPONOPONO AI I KA OIHANA AOPALAPALA O KE AUPUNI," A E HOOKOMO ANA I MAU PAUKU HOU, E HELUIA IA PAUKU 18 *a*, PAUKU 18 *b* A ME PAUKU 23 *a*.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Ma keia ua hooloiia ka Pauku 18 o ke Kanawai i kapaia, "He Kanawai e hoopau ai i ka Mokuna X o ke Kanawai Kivila, a e hooponopono ai i ka Oihana Aopalapala o ke Aupuni," a penei e heluheluia'i :

"PAUKU 18. Ma kela me keia apana kula, e hoonohoia i papa kula no ia apana, oia hoi ka Lunakanawai Apana, ka Luna Kula a me kekahi hoa e ae o ia papa i kohoia e na makua me na kahu o na haumana e hele mau ana i na kula Aupuni o ia Apana."

PAUKU 2. Ke hooloiia nei ka Pauku 18, ma ka hookomo ana mahope iho o ka hooloi i haiia maluna ae nei, i pauku hou, e kapaia "Pauku 18 *a*," a e heluheluia penei :

"PAUKU 18 *a*. Na na Luna Kula o kela a me keia apana, ma ka Poakahi mua o ka malama o Maraki, a mamua ae paha, iloko o kela a me keia makahiki, e kena aku i na Kumukula Aupuni a pau i Papa Hoike o na inoa o na makua a me na kahu o na keiki e hele ana i kana kula, a e hoonoho ua Luna Kula la he koho balota, i hoolaha mua ia i e umi la, ma ka Poakahi hope loa o Maraki, i kela a me keia makahiki e balota ai, iwaena o ka hora umi me ka hora elua e koho ai, no ke kolu o na hoa o ka Papa Kula Aupuni ; a ma ia koho ana, e koho balota ka poe wale no i loaa ko lakou mau inoa ma ka Papa Hoike o na Kumukula Aupuni, i olelo mua ia ma keia kanawai."

PAUKU 3. O ke koena o ka Pauku 18, e lilo ia i pauku okoa, a e kapaia "Pauku 18 *b*," a penei e heluheluia'i :

"PAUKU 18 *b*. E hiki no i kela a me keia poe, e kauoha e halawai ia papa kula i kela a me keia manawa, e kuka pu no na waiwai kula a me na pono e ae e pili ana i ka hoonaauao ma ia Apana, a na ka Luna Kula e hoike aku i kona mau hoa o ka Papa Kula, a i kekahi o laua paha, ke noiia pela, i kana mau buke helu a me na palapala e ae e pili ana i kana mau hana. I na manawa a pau, ke koi like ia e na hoa e ae o ka Papa, e hooiaio aku no ka Luna Kula imua o laua, no ka like o na dala kula ma kona lima me ka hoike ana o kana buke helu dala. No na hoa e ae o ka Papa Kula e kokua i ka Luna Kula i na manawa a pau, e like me ka mea kupono ma kana mau hana, a e hoike hoi ia ia i na mea a laua e ike ai e pili ana i kana oihana, a e kokua no hoi ma ka hooko ana i kana oihana, ina ua mai ia, a ua hele paha ma kahi e no ka manawa pokole."

PAUKU 4. E hooloiia a ma keia ua hoololia no ka Pauku 23, penei e heluheluia'i :

"PAUKU 23. Na ka Papa Kula o kela a me keia Apana e hoonoho aku i na Kumuao o na Kula Aupuni, a na ua Papa Kula la ka mana e hoopau ia lakou ; e hiki no nae ke hoopii hou ae i ka Papa Hoonaauao."

PAUKU 5. E hookomoia, a ma keia ua hookomoia no mahope iho o ka Pauku 23, i pauku hou, e kapaia "Pauku 23 *a*," a penei e heluheluia'i :

"PAUKU 23 *a*. Ina i kekahi manawa, i manaoia e na makua mea keiki e hele ana i na Kula Aupuni, ua pono ole ka hana a ke kumu, a ua makemake paha lakou e kohoia a e hoonohoia kekahi kanaka i Kumuao, alaila e hiki no ia lakou ke waiho aku i palapala hoopii imua o ka Papa Kula Apana, a na ka Papa e hoomaopopo i ka manawa e hoolohe ai no ia hoopii ana mai. A ina ua akaka he mau kumu pono o ia hoopii, mahope nae o na olelo hoike i lawa i ka mea e pono ai, alaila, e hooholo ka Papa mamuli o ka manao o ka palapala hoopii."

PAUKU 6. E lilo keia i kanawai mai ka la aku o kona hoohololoia ana ; a o na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana i keia ua hoopauia.

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XVI.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KE OKI MARE.

E hoohololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. E ae ia no ke oki mai ka berita mare aku no na kumu i hoakakaia malalo ae nei, a no ia mau kumu wale no penei :

Akahi—No ke kumu o ka moekolohe ma kekahi aoao, a ma kekahi paha, a no ka haalele mau a haalele loa a hala na makahiki ekolu, a ina paha ua hoopaahaoia kekahi o na aoao elua a pau ke ola, a i ole ia, no na makahiki ehiku a oi aku paha ; a ina no ua loaa i ka mea i hoopai ia pela ka palapala kala mahope o ka hookiia ana o ka mare no ke kumu i oleloia, alaila, aole no e lilo ia kala ana i mea e hoihoi hou ia aku na pomaikai mare i ka

mea i okiia; a ina hoi i hoomaopopoia imua o ka Aha, ua loaa i kekahi o laua ka mai i kapaia ka mai Lepera Pake, i hiki ole ke hoolaia.

Alua—No ke kumu o ka hana ino loa ana, no ka ona mau, a ina hoi aole e malama kupono mai ke kane i ke ola o kana wahine, me ka hoole aku kekahi, oiai, ua hiki no i ua kane la ke malama pela i ke ola o kana wahine. Aka nae, ina o ka mea e noi mai ana e oki, aole ia i koi e oki mai ka berita mare aku, alaila, e hooholoia no e oki mai kahi moe aku a me ka ai wale no; a ia manawa e hooponoponoia ka noho ana o na aoao elua, e like me na kanawai e waiho nei no ka hookaawale ana.

Pauku 2. No na Aha Kaapuni wale no ka mana e hookolokolo ai i na hihia oki mare ma ka apana hookolokolo kahi i noho ai na aoao elua ma ke ano he kane a he wahine mare, eia nae, ina ua noho hope laua ma ke ano he kane a he wahine ma ka Mokupuni o Oahu, alaila, na ka Aha Kiekie ka mana e hookolokolo. Aka, o na hihia a pau oia ano, e hookomoia ma na papa moohihia e like me na hihia kivila e ae. Aole no e hooloheia kekahi hihia oia ano ma ke Keena, aole no e hiki i na Aha ke hoolohe i na hihia oki mare, a o kekahi mea paha e pili ana, ina no ua ae mai na aoao a i elua, aia wale no ma na kau mau ma na keena hookolokolo akea. Aole no e haawiia'ku ka hooki mare no kekahi kumu, ke ole i noho pu iloko o keia Aupuni na aoao elua ma ke ano he kane a he wahine. Aole no e hooholo na Aha Kaapuni no kekahi hoopii hooki mare, a no kekahi mea e ae paha e pili ana, ke ole e noho pu mai kekahi Lunakanawai Kaapuni, me kekahi o na Lunakanawai o ka Aha Kiekie. Ma na hihia oki mare a pau imua o ka Aha Kiekie, aole e emi mai malalo o ka elua na Lunakanawai e noho ana.

Pauku 3. E hoomakaia no na hihia oki mare a pau ma ka palapala hoopii i kakauinoaia e ka mea hoopii, a i hoohikiia, a e hoakakaia ma ia palapala ka mareia ana o na aoao elua a me na kumu no ke oki mare ana, me ke ano moakaka kupono e lilo ai i mea e hapaiia ai e ka Aha. E waihoia na palapala hoopii oia ano ma ke keena o ke Kakauolelo o ka Aha i hoopiiia aku ai, a ma ka waihoia ana aku pela, e hoopukaia i palapala kena me ke kope pu i hooiaioia o ka palapala hoopii, a e hoihoiia mai ua

palapala kena la i ka Aha e noho ana mahope o na la he kanaha mahope o ka waihoia ana o ua palapala hoopii la i ke Kakauolelo. E hookoia kela palapala kena ma ka haawi kino ana aku i ka mea i hoopiiia, aole no e hapai ka Aha i ka noonoo ana no ia hoopii, ina ua ae mai ka mea i hoopiiia, ke ole e hooko maoliia ia haawi kino ana aku iloko o na la he kanakolu a keu mamua ae o ka la mua o ke kau hookolokolo i kauohaia e hoihoi malaila ka palapala kena, koe nae na mea i hoakakaia ma ka pauku malalo ae nei.

PAUKU 4. Ina aole i haawi kino ia ka palapala kena e like me ka mea i oleloia maluna, a ua hoomaopopoia ma ka olelo hoike a ka makai, aole no i loaa ia ia ka mea i hoopiiia mahope iho o ka huli ikaika ana, alaila, na ka Aha oia kau e kauoha aku e hoomauia kela hihia a hiki i kela kau aku, a oiai e hiki aku ana ia kau aku, e paiia no ma na nupepa Aupuni ke kope i hooiaioia o ka palapala hoopii a me ka palapala kena, aole emi iho malalo o na hoopuka ana eono, a o ka hoolaha hope loa ana aole e emi iho malalo o na la he iwakalua mamua ae o ke kau hookolokolo o ka Aha e hiki mai ana, a na ka Aha no hoi e kauoha aku e hoolaha hou ia no ia mea, e like me ka mea i ikeia he pono no ia hihia.

PAUKU 5. Ma ka hoolohe ana i kela a me keia palapala no ke oki mare, a e koi no ka Aha e laweia mai na hoike e hooiaio ai no na mea a pau i oleloia e ka aoao hoopii, me ka nana ole i ka ae like ana o na aoao a i elua, a o ka ae ana mai o ka mea i hoopiiia no kona hewa, aole no e manaoia he hoike kupono, koe nae ka hoike e hooiaio ai no ka mare ana i kinohi.

PAUKU 6. Aole no e aeia ke oki mare, no ke kumu moekolohe, ina: *Akahi*—Ina he kumu kupono e manaoia ai ua hanaia ka ofeni mamuli o ka hookonokono a o ka ae wale ana aku paha o ka mea hoopii; *Alua*—Ina ua kalaia ka ofeni e ka aoao i hoopoino ia aku, a oia huikala ana e hiki no ke hoakakaia ma ka hooiaio pololei ana mai, a ma ka moe pu ana o na aoao elua me ko laua ike i ka hanaia ana oia ofeni; *Akolu*—Ina aole i waiho ia mai ka palapala hoopii iloko o ka makahiki hookahi mahope iho o ka ikeia ana e ka mea hoopii o ka ofeni i hoopiiia; *Aha*—Ina he kumu kupono e manaoia ai ua hana ka mea hoopii i

kekahi hana e loaa ai i ka mea i hoopiiia ke kuleana oki mare ke hewa ole ia.

PAUKU 7. Ina he kumu e manaoia ai ua hui na manao o na aoao elua, a ua hiki paha ke lawe ia mai na olelo hoike ano nui, i lawe ole ia mai mamua, alaila, e hoopanee no ka Aha i kela hihia a ia kau hookolokolo aku, a pela mai ia kau aku a ia kau aku, oiai e mau ana ke kumu e kanalua ai, a e hoolohe ia ka olelo hoike a ka Loio Kuhina, a me ka poe i komo ole ko lakou inoa iloko o ka moolelo o ka hihia, e hooiaio ai no ka hui ana o na manao o na aoao a i elua, a i ole ia, no ka hoomaopopo ana he mau olelo hoike kekahi aole i lawe ia mai.

PAUKU 8. Ina mahope o ka hooholo pono ana, ua manao ka Aha e pono no e haawiia ka palapala oki mare e hoopau ana i ka berita mare, a i ole ia e hookaawale ana mai kahi moe aku a me ka ai ana, alaila, e hookomoia ma ka moolelo o ka Aha ka olelo hooholo, penei :

Aha Kiekie o ko Hawaii Pae Aina.

[a i ole ia ka Aha Kaapuni o ka Apana o ——.]

Oahu, ss. I ke kau —— M. H. 18—.

A. E., ka mea hoopii no ke oki mare *kue* J. O.

Ma ka palapala hoopii i oleloia maluna no ke oki mare, ano ua kauohaia, o ka olelo hooholo e oki ana mai ka berita mare aku, [a mai kahi moe aku, a me ka ai ana, ina pela i hooholoia ai] e hookomoia ma ka moolelo o ka Aha, mamuli o ka aoao o ———, no ke kumu o ka ——— o ——— i oleloia, e lilo i mea paa mahope o na malama eono mai ka la i hoopukaia ai keia olelo hooholo ke hanaia e like me na olelo maloko nei, ke ole nae i ikeia ke kumu kupono e hoole ai.

A ua kauohaia ka mea hoopii e hoolaha i ke kope i hooiaioia o keia olelo kauoha ma na nupepa Aupuni, i kela a me keia o na hebedoma eono ; o ka hoolaha mua ana iloko o ka malama hookahi mai ka la aku i hoopukaia ai keia olelo kauoha ; i mea e hiki ai i na mea a pau i pili ke hoike mai iloko o na malama eono, ina he kumu ko lakou e hooko oleia ai ia olelo hooholo, a lilo i mea paa.

Na ka Aha. ——— Kakauolelo.

I na manawa a pau mamua o ka wa i olelo ia ma ua olelo kauoha la, e hiki no i kekahi ke waiho ma ke keena o ke kakauolelo, i ka hoakaka kumu kue no ka olelo hooholo paa e hooiaioia ma ka palapala hoohiki. Ma ia mea aole no e lilo kela olelo hooholo i mea paa, koe nae na mea i oleloia ma ka pauku malalo nei.

Pauku 9. Ma ke kau hookolokolo mua, mahope iho o ka pau ana o na mahina eono i kaupalena ia ma ka palapala kauoha, e nana ka Aha i na olelo hoike a pau i waihoia mai e like me ka mea i haiia maluna, a ina malaila e maopopo ai he kumu e kaohi mai ai i ka olelo hooholo paa, alaila, e hoolohe ia na aoao a pau, a ina e manao ka Aha aole no he pono e hoolilo ia ka olelo hooholo i mea paa, e hoopau ia no ka olelo hoopii—a ina i ole alaila, e lilo ka olelo hooholo i mea paa, ke ole e manao ka Aha he pono ke hoopaneeia e noonoo hou a hoolaha hou, e like me ka hahaiia ana ma ka Pauku 7.

Pauku 10. Ina i kekahi manawa, ua hoomaopopoia imua o ka Aha, mahope o ka waiho ana mai o kekahi palapala hoopii, ua hoopilikia kino ia ka wahine a ua nele paha i na mea e pono ai kona ola kino, e hiki no i ka Aha ke hooholo i na olelo kauoha e loaa ai ua wahine la ka hookuu kino ana a me na mea e pono ai kona ola kino, oiai, e waiho ana ka palapala hoopii imua o ka Aha, e like me ka mea i ku i ke kanawai a me ke kaulike, a e hiki no hoi i ka Aha ke hooko ia mau olelo kauoha mamuli o ka palapala mana o ka Aha. E hiki no i ka aha ke kena aku i ke kane e haawi mai i ka haawina kupono no ka uku o na hoike, a me na lilo kupono e ae no ka hookolokolo ana e kau ana maluna o ka wahine.

Pauku 11. O kela a me keia i hoopoinoia mamuli o kekahi olelo kauoha a olelo hooholo paha o ka Aha Kau Kaapuni, e hiki no ia ia ke hoohalahala no ia mau mea, a e kakauia kana mau hoohalahala ana ma na moolelo o ka Aha, a e hoike oiaio imua o ka Aha Kiekie, a aole e hoopukaia kekahi olelo hooholo paa no ke oki mare ana, a hiki i ka wa e hooponoponoia ai oia mau hoohalahala. E hoopaapaaia a e hooholoia ia mau hoohalahala ana imua o ka Aha Kiekie e noho ana ma ka Baneko, a ina e manao ka Aha iloko o ka Baneko, ua kuhihewa ka olelo kauoha a olelo hooholo paha i hooholoia iloko o ka Aha Kau Kaapuni,

e hoikeia mai no pela, alaila, e hookolokolo hou ia kela hihia, ke ole e ikeia ke kuhihewa aia ma ka palapala kauoha i hana mua ia, a ina pela, e kauoha no ka Aha Kiekie e hoololi i ua olelo kauoha la ma ke ano e pono ai.

PAUKU 12. Ma keia ua hoopauia na Pauku 1323, 1324 a me 1325 o ke Kanawai Kivila, me na kanawai a me hapa kanawai a pau, e kauoha ana o ka hanaia ana o na hihia oki mare ma na keena, a me na kanawai a me na hapa kanawai e kue ana i keia.

PAUKU 13. E lilo keia i kanawai mai ka la aku e hoolahaia ai ma na Nupepa Aupuni.

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XVII.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KA HANA ANA I NA PAPAINOA JURE, A ME KA UNUHI ANA O NA JURE.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Na kela a me keia Kiaaina i hui pu me kekahi Lunakanawai Aha Kakau, ma kela a me keia hapalua makahiki ma na malama o Maraki me Sepatemaba, e hoomakaukau i papainoa o na kanaka hanau ma Hawaii nei, a i papainoa o na kanaka, he poe haole ma ka hanau ana, e noho ana iloko o ko lakou mau palena Kiaaina, a i kupono ma ka noonoo ana o ke Kiaaina a me ka Lunakanawai e hana ma ke jure, aka nae, aole e hanaia ka papa jure haole ma Hawaii a me Kauai. E kakau inoa ia kela a me keia papainoa e ke Kiaaina a me ka Lunakanawai a e hooiliia aku i ke Kakauolelo o ka Aha Kaapuni, a ma ka Mokupuni o Oahu, i ke Kakauolelo o ka Aha Kiekie, a ma ka Mokupuni o Hawaii, i ke Kakauolelo mua.

Na na Kakauolelo e kakau maoli i kela inoa keia inoa o ua

mau papainoa nei ma kekahi apana pepa kaawale a e hookomo iho iloko o kekahi mau pahu kupono, a e kaawale hoi na pahu inoa haole me na pahu inoa kanaka Hawaii.

PAUKU 2. Na ke Kakauolelo o kela me keia Aha, he iwakalua la mamua ae o ke kau hookolokolo o kona Aha, e unuhi mailoko mai o ka pahu kupono, i na jure, he iwakulakumamaha mau kanaka maoli, a he iwakaluakumamaha hoi haole, eia nae, aole e ohiia ka jure haole ma Hawaii a me Kauai.

O keia unuhi jure ana, e hanaia imua o kekahi Lunakanawai o ka Aha Kiekie, Lunakanawai Kaapuni, a o ke Kiaaina paha, a nana no e hooiaio i ka pololei o ka hana ana.

PAUKU 3. Ina he jure haole wale no, a ina he poe haole paha kekahi hapa o lakou ka mea e pono ai ka hookolokolo ana o kekahi hihia imua o ka Aha Kaapuni o na Apana ekolu, a eha paha, alaila, na ka Lunakanawai Paresidena o ia Aha Kaapuni no ia manawa e kena aku i poe haole kupono e noho ana maloko o ia Apana e noho ma ka jure no ia hihia.

PAUKU 4. Na na Kakauolelo, maloko o na hora he iwakaluamamaha mahope o ka unuhi jure ana, e haawi i ka Hamuku o ke Aupuni, i ole ia, i ka Makai nui o ka Mokupuni, i na inoa o na jure i ohiia, e like me ka mea i oleloia maluna, i mea e kiiia ai lakou, e like me ke kanawai.

A na ia mau Kakauolelo no e hoolaha ma ka nupepa Aupuni i na inoa o na jure, i ike ai na mea a pau.

PAUKU 5. Na Pauku 1185, 1186, 1187, 1188, 1189, 1190, 1191 a me 1210, o ke Kanawai Kivila, me na apana kanawai a pau i kue i keia, ua hoopauia.

PAUKU 6. E lilo keia Bila Kanawai ma ka la mua o Sepatemaba, o keia makahiki, eia nae, o na jure i unuhiia, a i kiiia mamuli o na kanawai e waiho nei, ua kupono no e noho jure lakou e like me ka palapala kii a lakou, me ke kue ole o keia kanawai.

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XVIII.

HE KANAWAI

E HOOIAIO AI I KE ANA POLOLEI ANA O NA MILE MA NA APANA AUHAU MA KO HAWAII NEI PAE AINA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Ma keia Kanawai, ua kauohaia ke Kuhina Kalaiaina e ana, a e hooiaio me na hoailona pohaku i ka nui o na Mile o na Alanui Aupuni ma kela a me keia Apana Auhau ma ko Hawaii nei Pae Aina ; a e hoolaha aku ma ka Nupepa o ke Aupuni i ka nui o na mile ma kela a me keia Apana. A mahope iho o ka hoolaha ana, e hooko pono ia na mana Aupuni a pau e pili ana mamuli oia ana ana.

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mai ka la aku o kona hoolahaia ana.

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XIX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI KA PAUKU 96, A E HOOPAU AI I KA PAUKU 99 O KE KANAWAI KIVILA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Ma keia, ua hoololiia ka Pauku 96 o ke Kanawai Kivila, a e heluheluia penei :

" PAUKU 96. E hiki no i ke Kuhina Kalaiaina ke haawi aku i ka palapala ae no kekahi keaka, keaka-hololio, hula Hawaii, a no kekahi hoike lealea e ae imua o ka lehulehu, ke ole ia he hana ku i ka hilahila a pono ole paha, a ina hoi he hana e loaa mai ai ka uku o ka poe komo e nana a e makaikai, no ka manawa i oi ole aku i ka makahiki hookahi ; a no ka uku, a mamuli hoi o na

olelo hooponopono i kupono i ko ke Kuhina manao, aole nae e emi ka uku no kela hoike ana keia hoike ana malalo o na dala elima, aka hoi, aole e manaoia ma keia pauku, ua kauohaia ke Kuhina Kalaiaina ma na wa a pau e ohi i ka uku no na haiolelo a me na hoike hoonaauao ; a eia hoi kekahi, ina he hoike mau kekahi hoike lealea akea, alaila, e hiki no i ke Kuhina Kalaiaina, ke haawi aku i palapala ae no ia mau hoike ana a pau, ma ka ukuia ana mai o na dala, aole emi malalo o na dala he umi no kela a me keia hebedoma.

PAUKU 2. Ma keia, ua hoopau loa ia ka Pauku 99 o ke Kanawai Kivila.

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XX.

HE KANAWAI

E AE AI I NA PALAPALA AE NO KA LAWE ANA I NA PU KIMANU, A ME NA PU E AE.

NO KA MEA, o ke kanawai no ka hoomalu ana i na kolea a me na manu hoopomaikai e ae i aponoia i ka la 20 o Aperila, M. H. 1859, ua ike ia aole i loaa mai na pono i manao ia ma ia kanawai, a

NO KA MEA, ua hoopoino nui ia ka oihana mahiai a me ka hanai holoholona o keia Aupuni, i ka hoomake ana i na manu hoopomaikai i laweia mai a i hiki mai paha, mai na aina e mai, a me na manu hoea mai i ko lakou, mamuli o ka lawelawe nui ana i na pu kimanu, nolaila ;

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. E hiki no i ke Kuhina Kalaiaina, ke haawi i Palapala ae e lawelawe i na pu kimanu a holoholona paha iloko o ka Apana o Kona, Mokupuni o Oahu, no ka makahiki hookahi, i kela a me keia mea e noi mai ana, ke loaa mai na dala Elima no ia Palapala ae.

PAUKU 2. O kela me keia mea ma ia apana e lawelawe ana i kekahi pu, pu pokole, pu raipela, pu panapana, a me kekahi ano pu e ae, no ke kimanu a holoholona paha, ke loaa ole mamua ka palapala ae i olelo ia, ke ku ka hewa iaia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, alaila, e hoopaiia no oia i ke dala aole e oi aku i ke kanalima no kela a me keia ofeni ; a ina i uku oleia ia dala, e hoopaahaoia ma ka hana oolea, a kaa ia dala hoopai a me na koina, e like me ke kanawai.

PAUKU 3. E kakauinoaia keia mau palapala ae, e ke Kuhina Kalaiaina, i hoailona helu ia, e like me na la i hoopukaia ai, a me ke kau pu ana i ke sila o ka oihana, me ka hiki ole ke hoolilo ia aku ia palapala ia hai.

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XXI.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KA APONOIA ANA O NA BILA AIE I KOI IA MAI KA WAIWAI O KA POE I MAKE.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. O na Bila Aie a pau i koiia mai ka waiwai o kekahi mea i make, i waihoia ua bila la imua o kekahi Lunakanawai Hooponopono Waiwai i mea e aponoia ai, e like me ka mea i oleloia ma ka Pauku 2 o ke Kanawai i aponoia ma ka la iwakalua-kumamakolu o Iune, M. H. Hookahi Tausani Ewalu Haneri kanaono-kumamawalu e waihoia mai ia mau bila, oiai i ka wa o ka Aha e noho ana, ma kekahi la a mau la paha i kauoha mua ia.

PAUKU 2. E hiki no i na mea a pau nona ke kuleana maloko o kekahi waiwai, e hiki no ia lakou ke hele mai ma ka la a mau la paha i kauohaia, e like me ka mea i oleloia maluna, a e hoike mai i kekahi kumu e hooleia ai kekahi bila aie e koi ana.

PAUKU 3. E hoolahaia no na la i kauohaia e hooloheia ai, ma

ka hoolaha akea ana a ma kahi ano e ae paha, e like me ka manao o ka Aha he ku i ka pono o kela a me keia poe iloko o ia hihia.

PAUKU 4. Ina e ike ka Lunakanawai mamua ona e hooponoponoia ana ka waiwai, aole i hiki mai kekahi mau mea nona kekahi mau aie, a e poino ana paha lakou no ka lohe ole ia o ko lakou, alaila ua hiki no ia ia ke koho i mea kupono i hope no ia hana, a e ukuia ua hope la ka mea i kupono ma ka manao o ka Lunakanawai Hooponopono Waiwai i oleloia, mailoko ae o ka waiwai e ukuia ana i ua poe hiki ole la, a e hooloihiia aku no ka manawa e hooiaioia'i na aie ke manao ka Aha he mea kupono, no ka hiki ole mai o kekahi poe nona ia aie.

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XXII.

HE KANAWAI

E HOAKAKA ANA I KA MANAWA I HAAWIIA E HOOPII NO KA HOOPII E HOIHOI MAI I KEKAHI AINA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Aole no e aeia e hoomaka kekahi i ka hoopii no ka hoihoi mai i ka aina, aole hoi e komo aku i ka aina, ke ole e hoomakaia ua hoopii la iloko o na makahiki he iwakalua mahope iho o ka loaa ana iaia ke kuleana e hoopii ai pela.

PAUKU 2. Ina ua loaa mua ia kuleana hoopii i ke kupuna, a mua paha o ka mea e hoopii ana, a e komo aku ana paha i ka aina, a i kekahi mea e ae paha malalo ona e koi ana ka mea hoopii, alaila e heluia na makahiki he iwakalua i oleloia mai ka manawa i loaa mua ai ke kuleana i ua kupuna la, a mua paha, a mea e ae paha.

PAUKU 3. Ma ka hookoia'na o keia kanawai, e manao ia ua ulu mai ke kuleana e komo aku ai i ka aina, a e hoomaka ai paha i ka hoopii, ma na manawa i haiia malalo, oia hoi penei :

Akahi—Ina i hoonele kanawai ole ia kekahi, alaila e manaoia ua hoomaka kona kuleana e komo aku i ka aina, a e hoopii paha, mai ka manawa mai o ka hooneleia ana pela.

Alua—Ina i koi mai ua mea 'la ma ke ano he hooilina ma ke kanawai, a ma ka palapala hooilina paha o kekahi mea i make oiai e noho ana ma ka aina, alaila, e manaoia ua hoomaka kona kuleana i ka wa i make ai ua mea la i make, ke ole nae he kuleana e, ma ke ano ua mare ka mea i make, a loaa na keiki, a ma ke ano hoi o ka mahele wahine kane make, a o kekahi hoopii waiwai i hookomoia mai mahope o ka make ana o ua kupuna a mea palapala hooilina la paha, a ina pela, e manaoia e ili mai kona kuleana i ka manawa i pau ai ke kuleana o kela hoopii waiwai e ae, a i ka manawa paha i hoopauia'i ma na olelo iloko o ua kuleana hoopii la.

Akolu—Ina he kuleana waiwai no hoi e komo mai ana mawaena e like me ka mea i oleloia maluna, a i na manawa a pau e kali ai ke kuleana waiwai o ka mea e hoopii ana a hala kekahi mananawa i oleloia, a i hoi mai paha ua waiwai la i ka mea kuleana mahope o kekahi manawa i oleloia, alaila e manaoia ma keia kanawai e hoomaka ke kuleana o ka mea e hoopii ana mai ka manawa i pau ai kela kuleana komo kue mai mamuli o kona mau olelo iho, a aole no e nanaia kekahi kumu i aneane e hiki i ua mea hoopii nei ke komo aku ma ua wahi la mamua ae o ia manawa.

Aha—Aole no e manaoia mamuli o na olelo maluna ae nei, he mea ia e hiki ole ai i kekahi ke komo aku i kekahi aina ina he kuleana kona mamuli o ka uhakiia'na o ka olelo aelike, aka hoi, ina ma ia ano kona koi ana mai, alaila e manaoia ua hoomaka kona kuleana mai ka manawa i uhakiia'i ua olelo aelike la.

Alima—Ma na hihia i hoakaka ole ia ma na ano e ae, e manaoia ua hoomaka ke kuleana e hoopii ai i ka manawa i akaka mua ai kona kuleana, a o ko ka mea paha malalo ona ke kuleana hoopii, e lawe ai nona ka aina i hoopiiia.

Pauku 4. Ina, i ka manawa i loaa mua ai i kekahi ke kuleana e hoopii ai, a e komo aku ai paha e like me ka mea i oleloia maluna iho, ua emi kona mau makahiki malalo o ka iwakalua, a he wahine paha i mareia, a he kanaka pupule paha, a ua hoo-

paahaoia paha, alaila e hiki no i ua mea la, a i kekahi mea e ae paha e noho ana malalo ona ke komo aku i ua aina la, a e hoopii paha no ia mea, i kela a me keia manawa, iloko o na makahiki elima mahope mai o ka pau ana o ia pilikia ona, me ka manao ole nae i ka pau ana o na makahiki he iwakalua i olelo mua ia.

PAUKU 5. Ina i make e ka mea nona ia kuleana komo aku, a kuleana hoopii paha no ka aina, oiai e noho ana oia malalo o kekahi o na pilikia i oleloia maloko o ka pauku maluna ae nei, aole no hoi i hoopukaia kekahi olelo hooholo no ka mea nona maoli ia aina, a o ka mea paha nona ke kuleana hoopii i ili maluna ona, alaila e hiki no ke hookomoia ia hoopii ma ka inoa o kona poe hooilina, a mea e ae paha e koi ana malalo ona, i kela me keia manawa maloko o na makahiki he umi mahope o kona make ana, me ka hoomanao ole no i ka pau ana o na makahiki he iwakalua i olelo mua ia.

PAUKU 6. Ina i ka manawa i ili mua mai ai ke kuleana hoopii i olelo mua ia, a e noho ana ka mea nona ia kuleana malalo o kekahi o na pilikia i oleloia maluna, a ua make hoi oia me ka loaa ole mai o ka aina, alaila, aole e haawiia ka manawa hou e komo aku ma ua aina la, a e hoopii paha, mawaho o ka manawa i olelo mua ia, mamuli o ka pilikia o kekahi mea e ae.

PAUKU 7. Aole e manaoia ua noho aku kekahi maluna o kekahi aina a mau aina paha malalo o na olelo o keia kanawai mamuli o kona komo ana aku ilaila, ke ole e hoomauia kona noho ana malaila, a me ke akea no ka makahiki hookahi mai ka manawa aku i komo ai, a ke ole hoi i hoomakaia kekahi hoopii no ia komo ana iloko o ka makahiki hookahi ma ia hope mai.

PAUKU 8. O na palena i haiia maluna ae nei, e hookoia i kanawai mai ka la kanakolu-kumamakahi aku o Iulai, i ka makahiki Hookahi Tausani Ewalu Haneri me Kanahiku-kumamakahi, a ina ma ia manawa, o kekahi mea nona ke kuleana e hoopii e hoihoiia mai ka aina, aole nae i loaa iaia na makahiki he iwakalua, a he wahine mare paha, a ua pupule paha, a ua hoopaahaoia paha, alaila e hiki no ke laweia mai ia hoopii iloko o na makahiki elima mahope o ka pau ana o ia pilikia, a i ole ia, mahope o ka make ana o ia mea i loohia i ka pilikia. Aka hoi,

aole no e hookoia kekahi hoopii o ia ano mahope o ka manawa i papaia e na kanawai e waiho ana mamua iho o ka manawa i lilo ai keia i kanawai.

PAUKU 9. Ina i haule kekahi hoopii no ka make ana o ka mea nona ia hoopii, i kaupalenaia ma keia kanawai ka wa e hoomaka ai ua hoopii 'la, a ina no hoi, mahope o ka hoopuka ana o kekahi olelo hooholo, ua kaohiia ia olelo hooholo, a ua hooloiiia paha no ke kuhihewa, alaila e hiki no i ka mea nona ia hoopii, a o ka mea paha e koi ana malalo iho ona ke hoopii hou no ia kumu hookahi no iloko o ka makahiki hookahi mahope o ka hooholo ana no ka hoopii mua no ka hooloii ana o ia olelo hooholo.

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XXIII.

HE KANAWAI

E PAPA AI I KA POE MALAMA HALE INU KOPE, HALE AINA, NA HALE KUAI RAMA, BILIOKI A ME NA HALE MAIKA, E HOOKAPU LAKOU I KO LAKOU MAU WAHI, I OLE E PIPILI MAI NA KEIKI HELE KULA MAWAENA O KA NAPOO'NA A ME KA PUKA ANA MAI O KA LA.

E kooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Ma keia ua papa loa ia, ka poe malama i na Hale Inu Kope, Hale Aina, na Hale Kuai Rama, Bilioki a me na Hale Maika, a me na Hale Wiliko, i ka ae ana aku i na keiki hele kula, keiki kane a kaikamahine paha, e noho mai ma ko lakou mau wahi i kekahi manawa mawaena o na hora o ka napoo ana a me ka puka ana mai o ka la, ke ole e hele pu me ko lakou mau makua a kahu paha. Ina e loaa kekahi keiki hele kula, keiki kane a kaikamahine paha, ma kekahi Hale Inu Kope, Hale Aina, na Hale Kuai Rama, Bilioki a me na Hale Maika, ke ole i hele pu me ka makua a kahu paha, alaila, e manaoia ua hana i ka ofeni ka mea nana i malama i na hale la, a e hoopaiia i ka uku hoopai aole e oi aku i na dala he iwakalua, ke ku ka hewa ia ia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha; a e hiki

no i ke Kuhina Kalaiaina ke lawe ae i ka palapala ae, e like me ka mea i manao ai he pono.

PAUKU 2. Ina e hoopaakiki na keiki hele kula mai ke kipakuia ana aku e kekahi o na mea malama Hale i haiia ma ka Pauku maluna, e hiki no ia lakou ke kahea aku i na makai e kokua mai, a na lakou e kauoha aku i na keiki e hoi i ko lakou mau wahi ponoi ; a ina aole e malamaia e na keiki ia kauoha, na na makai no e hopu ia poe keiki i hoi ole aku i ko lakou mau wahi ponoi, a e hoopaaia lakou ma kahi paa a hala ia po, a e laweia mai ia kakahiaka ae imua o ka Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, a e hoopaiia lakou e like me ke kanawai, e pili ana i na keiki haalele kula.

PAUKU 3. E lilo keia i kanawai mai ka la aku i aponoia ai.

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XXIV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1284 O KE KANAWAI KIVILA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. Ma keia ua hooloiiia ka Pauku 1248 o ke Kanawai Kivila, ma ka hoopau ana i ka hapa hope, a ma ia hooloi ana, penei e heluheluia ai ka Pauku :

" PAUKU 1284. Aole e paa ka mare ana, o ke kane me ka wahine, ke pili ko laua koko iloko o na degere eha o na hanauna o laua, aole hoi e paa, ina ua loaa ole na makahiki o ke kane he umikumahiku, a o na makahiki hoi o ka wahine he umikumaha, i ka wa i mare ai laua ; Aole no hoi e paa ka mare ana, ina he wahine ka ke kane e ola ana, aole nae i okiia ; a ina he kane ka ka wahine e ola ana, aole i okiia."

PAUKU 2. E lilo no keia i kanawai mai kona la aku e aponoia'i.

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XXV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 483 A ME KA PAUKU 484 O KE KANAWAI KIVILA, E PILI ANA I NA AUHAU WAIWAI LEWA, A ME NA AUHAU WAIWAI PAA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololiia, a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 483 o ke Kanawai Kivila, ma ke kapae ana i na huaolelo "hookahi hapaha keneta," me ka hookomo ana malaila i na huaolelo "hookahi hapalua keneta."

PAUKU 2. E hoololiia, a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 484 o ke Kanawai Kivila, ma ke kapae ana i na huaolelo "hookahi hapaha keneta," me ka hookomo ana malaila i na huaolelo "hookahi hapalua keneta."

PAUKU 3. E lilo keia i kanawai mai ka la'ku o kona hooholoia'na.

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XXVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI ANA I NA KANAWAI E PILI ANA I KE KUPONO O NA UKU HOOPAI A ME NA KOINA MA NA HIHIA HOOPAI KAHAIMA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololiia, a ma keia ua hoololiia no ka Pauku 221 o ke Kanawai Kivila, a penei e heluheluia'i:

"PAUKU 221. Ina e hoopaiia kekahi kanaka ma ka uku hoopai a me na koina a ma kekahi paha oia mau mea, me ka olelo e hoopaahaoia oia a hiki i ka manawa e kaa ai; alaila, e heluia kona manawa e hoopaahaoia'i i mea e kaa ai ia mau uku ma ka hapaha dala o ka la hookahi.

PAUKU 2. Ma keia, ua hooloiia ka Pauku 2, o ka Mokuna LI o ke Kanawai Hoopai Karaima i hoohuiia, a penei e heluheluia'i.

"PAUKU 2. Ina e uku koke ole mai kekahi mea i ka uku hoopai a me na koina, a i kekahi paha oia mau uku, e paa no oia i ka hao, ma ka hana oolea, a ma ke ano e ae paha, e like me ka manao o ka Aha Hookolokolo a o ka Lunakanawai paha, a kaa pono mai ua uku nei, a laweia paha maloko ae o ka waiwai o ka mea hewa, e like me ka olelo o ka Pauku maluna ae nei. Aka hoi, ina ua hoopaahaoia kekahi kanaka ilihune no kona uku hoopai a me ke koina, a no kekahi paha oia mau mea ; alaila, e hiki no i kekahi mau Lunakanawai elua, ke kii ia ia e laweia mai imua o laua, e ninaninauia, a ina maopopo ia laua ma ka ninau ana, aohe ona mau waiwai paa, aole waiwai lewa e kaa ai keia uku mai ka manawa mai o kona hooukuia ana, a aole hoi he mea e ae e paa ai oia i ka hao, e hiki no ia laua ke kauoha ae i ka Ilamuku o ke Aupuni a o kona hope paha nona ka malama ana i ua kanaka la, e hookuu aku ia ia mai ka hoopaahao aku."

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e hooholoia'i, a o na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana i keia, ua hoopauia.

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XXVII.

HE KANAWAI

E KOKUA AI I KE KUKULUIA ANA O NA HALE HANA LOLE HULUHIPA A ME KA PULUPULU.

NO KA MEA, he mea kupono ke hoohoihoiia ka hana ana i na lole Huluhipa a me ka Pulupulu maloko o keia Aupuni, a ma ia mea e malama nui ia mai ai ko kakou mau pomaikai ma ka oihana hanai holoholona a me ka mahiai ; Nolaila,

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. O na mea hana a pau a me na lako kukulu hale o

na ano a pau, e laweia mai ana iloko o ke Aupuni e kekahi kanaka a mau kanaka paha, a oia mau mea, i mau lako wale no ia no ke kukulu a me ka hoopaa pono ana no kekahi hale hana lole huluhipa a me ka pulupulu, e aeia aku no ia e komo mai me ka uku ole i ke dute a me na auhau e ae, ma ke noi ana mai i ke Kuhina Waiwai, o ka mea a mau mea paha e hookomo mai ana ia mau mea.

PAUKU 2. A i kumu hou hoi e kukulu koke ia ai kekahi hale hana lole huluhipa a me ka pulupulu, ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina ma keia, e uku aku i ka ona a mau ona paha o kekahi hale hana lole huluhipa i na Dala Eono Tausani ; no na paa huluhulu mua he hookahi haneri, he 72 iniha ka laula, he 86 iniha ka loa, a he 11 paona ke kaumaha o ka paa i hanaia e lakou me ka huluhipa Hawaii, ma kekahi hale hana lole huluhipa maloko o keia Aupuni ; a e haawi hou ia aku no na Dala Eono Tausani, i ka mea a mau mea paha nona kekahi hale hana lole pulupulu, no na a-pa lole pulupulu mua he hookahi haneri, aole nae e emi iho malalo o na i-a he kanaha i ka a-pa hookahi, i kupono no ka aahu a me ke komoia ana e ka poe oloko nei o ke Aupuni, a i hanaia e lakou ma na hale hana lole pulupulu maloko o keia Aupuni, mai loko ae o ka pulupulu Hawaii : *Ina nae,* o kekahi hale hana a mau hale hana lole i oleloia, ua makaukau kupono no e hana lole aku me ka huluhipa paha a pulupulu paha a pau i hoouluia i ka manawa o ko lakou kukuluia ana. A o ka haneri paa huluhulu a me ka haneri a-pa lole pulupulu i hai ia, e lilo no ia i waiwai no ke Aupuni, i ka hookaaia ana mai o ka uku makana i haaiia maluna, a na ka Moi a me ka Ahakukamalu e hiki ke hoolilo aku ia mau mea e like me ka manao ana.

PAUKU 3. Ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e hoolimalima aku no na makahiki he umi a keu aku paha, me ka hookaa ole i ka uku hoolimalima a me kekahi mau uku e ae i kekahi aina a mau pono wai paha o ke Aupuni, i makemakeia no na hana i hahaiia ma keia kanawai.

PAUKU 4. Ma keia, ua haawiia ka mana i ke Kuhina Waiwai, ma ke kauoha ana a ke Kuhina Kalaiaina, e hoopuka i mau Bila

Dala, he Umikumalua Tausani, i hiki ai ke uku i na lilo i hahaiia ma ka Pauku 2, ke hookaawale ole ia e ka Ahaolelo kekahi haawina no ia mea.

PAUKU 5. O na olelo hoakaka ma na Pauku 1 me 2 o keia Kanawai, aole no e mau ka paa o ia mau olelo mahope o na makahiki ekolu mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XXVIII.

HE KANAWAI

E HOOPAU LOA AI I KA PAUKU 4, A ME KA PAUKU 5 O KE KANAWAI I KAPAIA, "HE KANAWAI E HOOPONOPONO AI I KA LAWE ANA O NA OHUA EEMOKU MAWAENA O NA MOKUPUNI O KEIA PAE AINA," I APONOIA I KA LA 10 O IANUARI, M. H. 1865:—A ME KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOLOLI AI I KA PAUKU 4 O KE KANAWAI I KAPAIA HE KANAWAI E HOOPONOPONO AI I KA LAWE ANA I NA OHUA EEMOKU MAWAENA O NA MOKUPUNI O KEIA PAE AINA I APONOIA I KA LA 30 O IUNE, M. H. 1866.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. O ka Pauku 4, a me ka Pauku 5 o ke kanawai i kapaia, "He Kanawai e hooponopono ai i ka lawe ana o na ohua eemoku mawaena o na Mokupuni o keia Pae Aina," i aponoia i ka la 10 o Ianuari, M. H. 1865,—a me ke kanawai i kapaia, "He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 4, o ke kanawai i kapaia, "He Kanawai e hooponopono ai i ka lawe ana o na ohua eemoku mawaena o na Mokupuni o keia Pae Aina," i aponoia i ka la 10 o Ianuari, 1865, a i aponoia i ka la 30 o Iune, M. H. 1866—e hoopauia, a ma keia, ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XXIX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 54 O KE KANAWAI KIVILA.

E hoololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni :

E hoololiia a ma keia ua hoololiia no ka Mokuna II no ka hooholo moku pili aina o keia Aupuni, me ka pakui aku mahope o ka Pauku 54, i keia pauku hou malalo ae nei :

PAUKU 54*a*. Oia mau ano moku a pau, e holoholo ana ma kela awa keia awa o keia Aupuni, ina he moku e holo mau i kahi a ka Papa Ola e hoouna ai e lawe lakou i na eemoku i kauohaia e ka Papa Ola, a o na hope paha i hookohu pono ia, ke ukuia mai ka uku mau kupono no na eemoku. Ina aole lakou e hooko i keia, e hoopauia no ko lakou palapala ae hooholo moku pili aina.

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XXX.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO ANA I NA ONA O NA BIPI, LIO, MIULA, KEKAKE, HIPA, KAO A ME NA PUAA, I HOAILONA OLE IA A KUNI OLE IA E LIKE ME KE KANAWAI, A E HOLO ANA ME KA HIHIU A ME KE AKEA MA NA AINA O KEIA AUPUNI.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. O na bipi, lio, miula, kekake, hipa, kao, puaa, i

hoailona ole ia a i kuni ole ia e like me ke kanawai, a e holo ana me ka hihiu a me ke akea maluna o na aina o keia Aupuni, e lilo loa no lakou i waiwai no na ona o ua mau aina la kahi i holo mau ai na holoholona i hoakakaia maluna.

PAUKU 2. O na kanawai a me na hapa kanawai a pau i kue i keia kanawai, ma keia ua hoopauia.

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XXXI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI E HOONOHONOHO ANA I HALE E MALAMA A E LAPAAU I NA PUPULE, I APONOIA AUGATE 23, 1862.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololiia ka Pauku 7 o ia Kanawai, a penei e heluheluia'i :

"PAUKU 7. Ina e hoike aku ke Kauka o ka Hale malama pupule ma ka palapala imua o ke Kuhina Kalaiaina, e olelo ana ua pau ka pupule ana o kekahi mea i hoopaaia ma ia hale, a i ole ia, ua pau kona ano pupule ino e pilikia ai ka maluhia o ka lehulehu, alaila e hiki no i ua Kuhina la ke hookuu aku i ua kanaka nei, ina nae e ae koua poe makamaka e lawe ia ia."

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mai ka la aku i hooholoia'i.

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XXXII.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KA PALAPALA KUU KINO.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. O kela me keia mea i hoopaaia kona kino, koe nae na hihia i haiia ma ka Pauku malalo iho, e hiki no ke hoopii ma o kona kuleana ponoi; a loaa mai ka palapala kuu kino, e like me ka olelo o keia kanawai, e hookuuia oia, ina ua hoopaa kanawai ole ia.

PAUKU 2. Eia ka poe i ae ole ia ke kuleana e koi aku a e hoopii no ia palapala kuu kino.

Akahi.—Ka poe i hoopaaia no ke kipi, a o ka feloni paha, a ua manao wale ia paha ua hana ia mea, a ua kokua paha mamua o ka hanaia ana o kekahi feloni, ina ua moakaka lea ke kumu oia hoopaa ana ma ka palapala hoopaa, koe nae ka manawa i koiia ka bela nui kupono ole.

Alua.—Ka poe i hoahewaia, a e noho ana paha malalo o ka hoopai kanawai mamuli o ka palapala hoopaa, ma ka hihia Kivila a Karaima paha.

Akolu.—Ka poe i hoopaaia mamuli o ka palapala hoopaa, oiai i pau ole ka hookolokolo ana o kekahi hihia kivila, he hihia hoi e hiki ke hopu a hoopaahaoia, koe nae ka manawa i koiia ka bela nui kupono ole.

PAUKU 3. E noiia ka palapala kuu kino imua o ka Aha a Lunakanawai paha, ia ia ka mana e hoopukaia, ma ka olelo hoopii i kakau palapalaia a i kakauinoaia e ka mea i manaoia e hookuu mai, a i ole ia e kekahi mea e ae ma ona la, e hoomaopopo ana penei:

Akahi.—Ka mea nana i hoopaa i ua mea hoopii la, a me kahi i hoopaaia'i, e hai i ka inoa o ka mea i hoopaaia a me ka mea nana ia i hoopaa, ke maopopo na inoa, a ina aole i maopopo ia, alaila e hoike ae i ko laua mau ano e hoomaopopo ia'i.

Alua.—Ke kumu, a o ke kumu paha i oleloia no ka hoopaa ana a kaohi ana paha, e like me ka ike a me ka manaoio o ka mea hoopii.

Akolu.—Ina i hoopaaia a kaohiia paha mamuli o kekahi palapala hopu a palapala mana e ae paha, alaila, e pakui pu ia ke kope me ka palapala hoopii, ke ole i hoomaopopoia mai ke kumu pono no ia hookui ole ia ana.

Aha.—E hooiaioia na mea i oleloia ma ka olelo hoohiki a kekahi mea e hiki ke hilinai i kana mau olelo, i hoohikiia imua o kekahi mea i aeia e haawi i ka olelo hoohiki.

PAUKU 4. O ka Aha a Lunakanawai paha, i hoopiiia'i e like me ka mea i haiia maluna, e haawi a e hoopuka me ka hakalia ole i palapala kuu kino, ma ke ano penei :

(HOAILONA PAI.)

KAMEHAMEHA V., ma ka Lokomaikai o ke Akua, Moi o ko Hawaii Pae Aina.

Ia Aloha oe :

Ke kauoha aku nei makou ia oe mahope koke iho o ka loaa ana ia oe i keia palapala, e lawe mai imua o ko makou Lunakanawai ma i ke kino o
i hoopaa hewaia a i kaohiia kona pono kino, pela ka i oleloia, i mea e hana a e loaa ma kona aoao i na mea i noonoo pono ia nona, ma ia wahi a me ia manawa hoi.

A malaila e hoike aku oe i keia palapala kauoha, me kana mau hana maluna iho.

Hoike ka Mea Hanohano Lunakanawai Kiekie o ko makou Aha Kiekie a me ke Kaulike o ke Aupuni, ma i keia la o i ka makahiki Hookahi Tausani Ewalu Haneri me

(SILA.) Lunakanawai o

PAUKU 5. Ina i hoopukaia ia palapala noloko ae o ka Aha, e kakauia ka inoa o ka Lunakanawai Paresidena, a ina aole pela, alaila e kakauinoaia e ka Lunakanawai nana i hoopuka.

PAUKU 6. O ka Aha, a Lunakanawai paha nana i hoopuka i ua palapala nei, he mana no kona e hoopuka i na palapala kena e hele mai ai na hoike, a e lawe mai ai i na palapala a pau.

PAUKU 7. Ina i hoopukaia ua palapala kuu kino nei e kekahi Lunakanawai Kaapuni, e hiki no ke kauoha e hoihoiia mai imua ona, imua o ka Aha Kaapuni, o ka Aha Kiekie, a imua paha o kekahi Lunakanawai oia Aha.

PAUKU 8. Ina i ka manawa e hoihoiia mai ana ka palapala kuu kino imua o ka Aha, a ua hoopaneeia nae ka Aha mamua o ia hoihoiia ana, alaila e hiki no ke hoihoiia imua o kekahi o na Lunakanawai o ia Aha ; a ina e hoihoiia imua o kekahi Lunakanawai hookahi, oiai e noho ana ka Aha, ua hiki ia ia ke waiho aku ia hihia na ka Aha okoa e hoolohe a e hooholo, me he mea la ua kauohaia pela i kinohi.

PAUKU 9. Ina ua ike ole a maopopo pono ole paha ka inoa o ka mea i oleloia nana i hoopaa ke kino o ka mea i paa, alaila e hiki no ke kapa aku ma kekahi inoa ku i ka wa, a o ka mea i waihoia ia ia ka palapala kuu kino, e manaoia oia no ka mea i kauohaia ma ia palapala.

PAUKU 10. E hoomaopopoia ka inoa o ka mea nona ke kino e laweia mai ana, ke ikeia, a ina aole i ikeia, a ua akaka ole paha, e hiki no ke kuhikuhi aku ia ia ma kekahi ano e ae, e hiki ai ke hoomaopopo i ka mea i manaoia.

PAUKU 11. Ina i hoopaaia ua mea paa la iloko o kekahi halepaahao, a iloko paha o ka lima o kekahi makai, alaila na ka Aha a Lunakanawai paha nana e hoopuka ka palapala kuu kino, e kakau a hooiaio malaila i ka nui o na dala e hoololiloia aku no ka lawe ana mai i ua mea paa la mai kahi i hoopaaia ai, aole no hoi e kauohaia ka makai nona ka inoa ma ia palapala i hookoia, ke ole i uku mua ia mau dala ia ia. Aka nae, aole i manaoia ma keia pauku, e uku pau loa i na koina e like me ke kanawai ma na hihia a pau, aka, na ka Aha, e like me kona noonoo pono, e kauoha aku e uku mai i kekahi puu malalo ae o na koina kanawai, a o ke koena, e ukuia e like me ka hana ana ma na hihia karaima.

PAUKU 12. O kela me keia mea i hoouna aku iaia kekahi palapala kuu kino, a ua haawiiia hoi i na uku me na lilo kupono no ka hooko ana, alaila e hoike mai no oia iloko o ka manawa pokole e hiki ai.

PAUKU 13. O ka mea e hoihoi mai ana i ua palapala kuu kino nei, e kakau iho oia me ka moakaka lea, a me ka pololei, penei :

Akahi—Ina he oiaio, ua paa ke kino o kela kanaka maloko o kona lima a malalo o kona mana paha, ma kekahi ano kaohi.

Alua—Ina ua paa io ua kanaka nei ma kona lima a malalo paha o kona mana, ma ke ano e kaohi ia'i, alaila e hoomaopopo lea mai oia i ke kulana, ka manawa, a me na kumu a pau o ia hoopaa ana a kaohi ana paha, me ke kope pu o ka palapala e kauoha ana i ka hoopaa i ua kanaka la.

Akolu—Ina ua hoihoi aku oia i ke kino o ua kanaka la i hoopaa ia, mai kona lima aku a i ka lima o kekahi e hoopaa a e kaohi ia, a ina ua ike, a manao wale paha oia, ua hoopaaia a ua kaohiia paha ua kanaka la e hai, alaila, e hai mai oia i kana mau mea a pau i ike ai a i manao wale ai paha. A i na manawa a pau, ina ua hoopauia a ua kaohiia kekahi ma ka lima a malalo o ka mana a kekahi, aole e manaoia ua pololei a ua lawa ka hoihoiia ana mai o ka palapala kuu kino, ke ole i hoakaka ma ia palapala i na mea a pau i pili i ikeia e ua mea la nana i hoopaa a i kauoha paha, ke ole nae hoi, ua olelo maoli mai aole oia i ike, aole i manao wale, aole hoi he kumu e manao wale, i kekahi mea e pili ana i ka hoopaa ana a kaohi ana paha o ke kanaka i oleloia ua hoopaaia, a hiki wale i ka manawa i kakauia'i kona olelo hoike.

PAUKU 14. E kakauinoaia ua olelo hoike la e ka mea nana ia i hana, a e hoohikiia, ke ole he luna ia o ke Aupuni malalo o ka hoohiki oihana, a e hoike mai ana ma ia ano. E lawe ka Aha ia olelo, i hoike ma ia hihia ; aka hoi, aole malaila wale no e hooholo ai.

PAUKU 15. Na ka mea e hoihoi mai ana i ka palapala kuu kino, e lawe pu mai me ke kino o ka mea i hoopaaia, ina maloko o kona lima a maloko paha o kona mana e kaohi ai, e like me na olelo kauoha o ka palapala, ke ole nae i mai, a nawaliwali paha ua kanaka la, e hiki ole ai. Aole nae e lilo ia i mea e koi ole ai ka mea nana e hoihoi i ua palapala la, e uku e ia kona mau lilo no ka hele ana mai a me ka hoi aku 'ku, a me na lilo maoli e ae, ina nae he kanaka ia i lawelawe ole i ka oihana Aupuni.

PAUKU 16. Ina no ka mai a nawaliwali paha o kekahi i hoopaaia, aole e hiki ke laweia mai ma kahi i kauohaia, alaila e hoakakaia ia mea ma ka palapala, a ina i hooiaioia a hoomaopopoia i ka ike o ka Aha a Lunakanawai paha, alaila e hiki no ke hoopanee ka hoolohe ana o ia mea a i ka manawa a me kahi i manaoia'i he pono, a me ke ano e ae paha e loaa'i ka pono.

PAUKU 17. I ka hoihoiia ana mai o ka palapala kuu kino, alaila na ka Aha a Lunakanawai paha e ninaninau me ka hakalia ole, no na kumu o ka hoopaa ana a kaohi ana paha ; aka hoi, e hiki no ke hoopanee ka hana i kela me keia manawa, e like me ka mea he pono.

PAUKU 18. Ina i hoopaaia ua mea paa la mamuli o ka palapala hopu, a he kuleana ko kekahi iloko o ia mea, alaila aole no e hookuuia ua kanaka la, aia no a hiki i ua mea kuleana la ke hele mai, oia a o kona hope paha, a e hooloheia kona aoao, ina nae e noho ana maloko o keia Aupuni ia manawa.

PAUKU 19. Ina i hoopaaia ua mea paa la mamuli o kekahi hoopii karaima, alaila, iloko o ka manawa kupono e hai ia'ku ka lohe i ka Loio Aupuni, a o kona hope paha malalo o ke kanawai e hele mai a e kue, ina i manao oia he pono.

PAUKU 20. E hiki no i ka mea i hoopaaia a i kaohiia paha, ke hoole i na olelo i hoikeia ma ka hoihoiia ana mai o ka palapala kuu kino, a e hiki no hoi iaia ke hoike mai he mau mea e ae i pili, a na ka Aha a Lunakanawai paha e ninaninau koke no

na kumu o ka hoopaa ana a kaohi ana paha, a e hoolohe i na olelo o na hoike i laweia mai e kela me keia aoao, o ka aoao hoi o ka hoopaa ana a kaohi ana paha, a me ka aoao kue, alaila, e hooholo no ua kanaka la e like me ke kanawai a me ka pono.

PAUKU 21. Ina aole e hoikeia mai kekahi kumu malalo o ke kanawai e hoopaaia a e kaohiia paha ua kanaka la, alaila e hookuu koke ia.

PAUKU 22. Ina ua hoopaaia ua kanaka la no kekahi hihia a ofeni paha i hiki ke hookolokoloia, alaila e ae aku e bela ia, ina i lawa ka bela i waihoia mai, a i ole ia e hoihoi ia'ku e paa, me ka palapala kauoha o ka Aha a Lunakanawai paha, e hoakaka ana ka nui o na dala bela i koiia, a me ka Aha kahi e hele ai.

PAUKU 23. Ina ua paa ua kanaka la mamuli o ka palapala hoopaa, oiai e hookolokolo ana i kekahi hihia kivila, no ka nele i ka bela, a o ka bela i koiia ua manaoia he nui kupono ole, alaila na ka Aha a Lunakanawai paha e hooholo i ka bela kupono, a ina i haawi mai ia bela, alaila e hookuu i ua kanaka la.

PAUKU 24. Ina ua paa ua kanaka la, a kaohiia paha malalo o ke kanawai, aole hoi he kuleana e hookuuia oia ma ka bela, alaila e hoihoi ia'ku iloko o ka lima o ke kanaka a makai paha iaia ka mana ma ke kanawai e hoopaa i ua kanaka la.

PAUKU 25. A hiki i ka wa e hooholo loa ia'i, e hiki no i ka Aha a Lunakanawai ke kauoha e hoihoi aku i ua kanaka la, a i ole ia, e ae i bela nona mai kekahi la i kekahi la ae, a e hiki no hoi ke kauoha e waiho aku i ka malama o kekahi, e like me ka mea i ikeia he pono.

PAUKU 26. Ina palaka kekahi, a hoole paha, aole e hana i ka mea i kauohaia iaia ma kekahi palapala kuu kino, e like me na olelo o keia kanawai, e hiki no ke hoopiiia oia ma ka hihia kivila, e kela me keia mea i poino no na poho i loaa ma ia mea, a e hiki no i ka Aha nona ka mana e hoopai iaia i ka uku hoo-

pai, aole e oi aku i na Dala Elima Tausani, a i ole ia, ma ka hoopaahao ana ma ka hana oolea, aole e oi aku i na makahiki he umi, a oia mau hoopii elua paha, ke manao ka Aha he pono.

PAUKU 27. O na rula me na hoopai i oleloia maloko o ka pauku maluna iho, e kau like ia maluna o kela me keia kanaka nona ka malama a iaia paha ka mana maluna o kekahi mea nona ke kuleana e loaa i ka palapala kuu kino, a me ka mea hoi, ma kona manao e hoopakele i ka hooko ana i ua palapala kuu kino la, a e hooliloia i mea ole, nolaila, ua hoihoiia oia ke kino o ka mea i paa, a waiho ia'ku maloko o ka lima a malalo hoi o ka mana o kekahi mea e ae, a e hoopaaia paha ma kahi e ae.

PAUKU 28. Ina e hoikeia me ka maopopo, ma ka palapala hoohiki a ma ke ano e ae paha, imua o kekahi Aha a Lunakanawai paha iaia ka mana e hoopuka i na palapala kuu kino, e olelo ana, ua hoopaaia, a ua kaohiia kekahi me ke kanawai ole, a he kumu pono no e manao ai e laweia ana kela kanaka mawaho ae o ka mana hookolokolo o ia Aha a Lunakanawai paha, a i ole ia, e loaa ana i ua kanaka la i kekahi poino nui mamua o ka hiki ana i ka hooko io ana i na palapala kuu kino, alaila, e hiki no i ua Aha a Lunakanawai la, ke hoopuka i ka palapala i ka Ilamuku, kona hope, a i kekahi makai paha, e hoakaka ana ia mau mea, e kauoha ana iaia e lawe i ke kino o ua mea la i hoopaaia a i kaohiia paha pela, a e lawe koke imua o ia Aha a Lunakanawai paha, malaila e hoopaaia'i, a hoopukaia a haawiia ka palapala kuu kino, alaila e manaoia e noho ana ka mea i oleloia ua hoopaa hewaia, imua o ia Aha e like me ka palapala kuu kino.

PAUKU 29. O na palapala kuu kino a me na palapala e ae i kauohaia e keia kanawai e hiki no ke hoopukaia a e haawiia ma ka la Sabati.

PAUKU 30. Ina i hookuuia kekahi mamuli o ka palapala kuu kino, alaila, aole no e hoopaahao hou ia a kaohi ia paha oia no ia kumu hookahi ke ole i hoopiiia ma ka palapala hoopii, a i ahewaia paha, a i ole ia, ua hoopaaia no ka bela ole, e kekahi Aha Kakau, nona ka mana ma ia hihia, a ke ole [illegible]i mahope o ka hookuuia ana no ke ko ole o ka hoopii, a no kekahi kumu

hemahema maoli ma ka hoopaaia ana, ma ka hihia karaima—ma ia mau mea, ina e loaa ka hoike maopopo, alaila e hopu hou ia oia, a e hoopaaia malalo o ka palapala kanawai no ia hewa hookahi.

PAUKU 31. Aole e lilo kekahi o na olelo o keia kanawai i mea e kaohi ai ka mana o kela a me keia Aha Kakau e hoopuka i ka palapala kuu kino mamuli o ke noi ana mai o kekahi a ka mea paa i aie ai, a he kumu hoopii e ae paha iaia, i mea paha e laweia mai imua o ia Aha i kekahi mea i hoopaaia e hookolokolo oia no kekahi hihia karaima e waiho ana imua o ia Aha ; a ma ka palapala kuu kino e laweia mai ka mea i hoopaaia i hoike, mamuli o kekahi palapala kii a palapala e ae o ka Aha, ke manaoia ua Aha nei he mea ia e loaa'i ka pono. E hiki no ke hoopukaia na palapala o ia ano e na Aha Kakau, me ka noonoo akahele ia, a me ka nana pololei i na pono o kela me keia aoao, aole hoi e manaoia ua kue kekahi o na olelo o keia kanawai i kela manao.

PAUKU 32. Aole e lilo kekahi o na olelo o keia kanawai i mea e kaohi ai i ka mana o ka Aha Kiekie, a o kekahi Lunakanawai paha o ia Aha, e like me kona manao he pono, e hoopuka i ka palapala kuu kino maoli, ma na hihia e hiki ke koiia mai ma ke ano he kuleana, a malaila e bela ia ka mea i hoopaaia, ina hoi i hoopaaia a i kaohiia paha no kela me keia kumu, a e hookuuia malalo o ke Kanawai a me ke Kaulike, koe nae ka poe i hoopaaia mamuli o ke kauoha o ke Alii ka Moi, a o ka Hale Ahaolelo paha, ma ke ano a no na kumu i haiia ma ke Kumukanawai. Aka nae, ua haawiia kela mana i na Lunakanawai o ka Aha Kiekie wale no.

PAUKU 33. O na olelo a pau o keia Kanawai, ua waihoia malalo o ke kuleana o ka Moi, e kapae i ka pono o ka palapala kuu kino, i na manawa kipi, a kaua ia mai paha, e like me ke Kumukanawai.

Aponoia i keia la 19 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XXXIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI I KAPALA, "HE KANAWAI E KAOHI AI I KA LAHA ANA O KA MAI LEPERA," I APONOIA I KA LA 3 O IANUARI, M. H. 1865, MA KA PAKUI ANA AKU I MAU PAUKU HOU, OIA KA PAUKU 5 (A,) A ME (B,) MAHOPE IHO O KA PAUKU 5 O IA KANAWAI.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. E hooloiia a ma keia ua hooloiia no, ke kanawai e kaohi ai i ka laha ana o ka mai Lepera, i aponoia i ka la 3 o Ianuari, M. H. 1865, ma ka pakui hou ana aku mahope o ka Pauku 5 o ia kanawai, he mau pauku hou, oia hoi ka Pauku 5 (A,) a me 5 (B,) e heluheluia'i ua kanawai la, penei :

PAUKU 5 (A.) Aole no e aeia kekahi mea i loaa ole ia ia ka mai lepera, ke hele aku a e noho paha maluna o kekahi aina, wahi, a iloko paha o kekahi pa i hookaawaleia e ka Papa Ola, no ka hookaawale ana a me ka hoomalu ana i ka poe mai lepera, ke ole e loaa mua ia ia ka palapala ae a ka Paresidena o ka Papa Ola, a i ole ia o kekahi luna i hookohuia e ka Papa Ola ; a ina i loaa kekahi kanaka maluna o ka aina, wahi a pa paha i olelo mua ia, me ka palapala ae ole, ina i ku ka hewa ia ia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, e hoopaiia i ka uku aole e emi mai malalo o na dala he umi, aole hoi e oi aku i na dala hookahi haneri no kela a me keia hewa ; a i uku ole i ke dala, alaila, e hoopaahaoia ma ka hana oolea a kaa ka uku hoopai a me na koina o ka Aha.

PAUKU 5 (B.) E ku no i ke kanawai ke hana ka Papa Ola ma o kona Paresidena la i na manawa a pau i mau rula, ke ikeia he pono no ka hooponopono a me ka hoomalu ana i ka poe mai lepera, i hoonohoia malalo o ka malama ana o ka Papa ; a e kulike no ka mana oia mau rula, me ko na kanawai paa o ka aina : Ina nae, ua aponoia e ka Moi iloko o ka Aha Kuhina, a ua hoolahaia

ma na nupepa elua i paiia ma Honolulu, ma ka olelo Hawaii a me ka olelo Beritania.

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mai kona la aku e hooholoia'i.

Aponoia i keia la 19 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XXXIV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 403 O KE KANAWAI KIVILA E PILI ANA I KA UKU O NA LETA I LAWEIA MA KA MOANA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Ma keia ua hoololiia ka Pauku 403 o ke Kanawai Kivila ma ka pakui ana aku i na huaolelo hou mahope o ka lalani hopuna olelo mua, a e heluheluia na lalani mua la me ka hoololi, penei:

"Penei ka uku no ka halihali ana i na mea a pau i hookomoia iloko o na eke leta, e laweia aku i na aina e, a e laweia mai paha mai na aina e mai: Elima keneta no kela leta keia leta i emi malalo o ka hapalua auneke; he umi keneta no kela leta keia leta aole i emi malalo o ka hapalua auneke, aole hoi oi aku mamua o ka auneke hookahi ke kaumaha; elima keneta no kela a me keia hapalua auneke hou iho; a e huiia me keia uku a e ohiia no hoi, ka uku no ka halihali ana ma ka moana, KOE NAE; Oiai e mau ana ke kuikahi leta panailike i hanaia ma Wasinetona, ma ka la 4 o Mei o keia makahiki, aole e auhauia na leta loaa mai no Amerika Huipuia mai. A eia kekahi, o na leta a pau i laweia aku i Amerika Huipuia e ukuia ma ia poe leta ka uku leta Hawaii, he eono keneta no kela a me keia hapalua auneke, a hapa paha oia, a aole he uku hou aku. He mana no hoi ko ke Kuhina i na manawa a pau e hooponopono i na uku a me na rula o ka

oihana lawe leta i laweia aku ma na aina e, a e laweia mai paha mai na aina e mai, i kulike ai me na auhau leta a me na rula i hooholo like ia mawaena o keia Aupuni me ia mau Aupuni.

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mai kona la aku i aponoia'i.

Aponoia i keia la 19 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XXXV.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KA HAAWI A ME KA MAHELE ANA I KA WAI MA KA APANA O LAHAINA, MOKUPUNI O MAUI.

NO KA MEA, ua nui ka pilikia i ikeia ma Lahaina iloko o na makahiki i hala ae nei, no ke ano o ka lawelawe ana i ka oihana mahiai; a no ka mea, he mea pono loa e hoomahuahuaia ka mana o na Komisina o na ala liilii a me na pono wai; Nolaila,

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Ma ke noi ana mai o kekahi poe ma ka palapala imua o na Komisina o na Ala Liilii a me na Pono Wai, e hooponopono hou ia na kuleana wai ma ka Apana o Lahaina, Mokupuni o Maui; alaila, na ia poe Komisina e hai aku i ka lohe i ka poe a pau i pili, ma ka haawi ana aku ia lakou i ke kope o ia noi ana mai, a me ka hoakaka ana hoi i ka manawa a me kahi e hooloheia ai, a e kauia ka olelo hoolaha akea ma ka Hale Hookolokolo ma Lahaina, a ma na wahi akea e ae ekolu ma Lahaina; o ke kauia ana oia mau olelo hoolaha, aole e emi iho i na la he iwakalua-kumamakahi mamua ae o ka hooloheia ana oia noi.

PAUKU 2. I ka manawa a me kahi i kohoia no ia hoolohe ana, e hoolohe no ke Komisina i na aoao a pau i pili, a me na hoike a lakou e lawe mai ai, a e hiki no hoi i na Komisina ke hele kino aku e nana i kahi i hoopaapaaia; alaila, e hooholo no lakou,

ina e hiki ia lakou ke mahele kaulike hou i na kuleana wai, a ma ia mea e hooholo ai no ka uku poho, ina ua poho io kekahi. Ma ia olelo hooholo e hiki no i ua poe Komisina la, ke hoomahuahua a hoemi paha i ka wai i haawiia i kela a me keia mea.

PAUKU 3. Ma ka hoolohe ana i na hihia a pau malalo o keia kanawai, e noho mai ka Lunakanawai Kaapuni o ka Apana Hookolokolo Elua ma ke ano Komisina, a oia hoi ka Luna Hoomalu no na hana a pau.

PAUKU 4. E loaa no i ua poe Komisina nei ka uku no ka lakou hana, e like me ka mea i hoakakaia ma ka Pauku 1001 o ke Kanawai Kivila, i hooloiia ma ka la 28 o Augate, M. H. 1860.

PAUKU 5. Ina ua kueia ka pono o kekahi mea ma ka olelo hooholo o ua poe Komisina nei, e hiki no ke hoopii hou aku imua o ka Aha Kaapuni o ka Apana Hookolokolo Elua, ma ke ano hookahi e like me ka hoopii ana mai na olelo hooholo e ae o ua poe Komisina la.

Aponoia i keia la 19 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XXXVI.

HE KANAWAI

E HOOPAI AI I KE KARAIMA O KE KAPA WAHAHEE ANA O KEKAHI IAIA IHO MA KA INOA O HAI.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. O kela me keia mea e kapa wahahee ana iaia iho ma ka inoa a ma ke ano o kekahi mea e ae, a ma ia ano e imi ai e haawiia ka palapala ae mare i kekahi ma ke kapa wahahee ana iaia iho oia ka makua ponoi, a kahu paha o kekahi mea i loaa ole iaia na makahiki kanaka makua, a e hooko paha i ka oihana mare ma ka olelo ana he mea ia i kupono ma ke kanawai

e hooko ia hana, a e kapa wahahee paha iaia iho ma ka inoa o hai imua o kekahi Luna Aupuni e hana ana i kekahi hana i kauohaia ma ke kanawai, e hoolilo ai iaia iho i bela a hope paha no kekahi mea ma kekahi hihia kivila a karaima paha imua o kekahi Aha, a luna i hookohuia e lawe i ka bela a noho hope paha, a ua ae aku i ke kumu hoopii imua o ka Aha, a hooia no ka palapala hoolilo aku i kekahi waiwai paa, a palapala e ae paha, e kakau kope ia'i ma ke kanawai, a hana i kekahi mea e ae ma kekahi hihia a hoopii paha, a ma ia mea e hiki ai ke hoo-ukuia ka mea i kapa wahahee iaia iho no kekahi aie, uku poho, koina, a mau puu dala paha, a ua hoopoinoia paha kona mau pono a me na pomaikai ma kahi ano e ae. Ina e ku ka hewa iaia, e hoopaiia oia ma ka hoopaahao ana ma ka hana oolea, aole e oi aku i na makahiki elima, a me ka uku aole e oi aku i ka hookahi tausani dala.

Aponoia i keia la 19 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XXXVII.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I NA KULA KUOKOA NO NA WA E KULA AI A ME KA MAKAUKAU O NA KUMU.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E noho no na Kula Kuokoa a pau iloko o keia Aupuni, aole e emi malalo o hookahi haneri me kanawalu la kula i kela a me keia makahiki; a i kela la keia la aole emi malalo o na hora ekolu e kula ai.

PAUKU 2. Ina e makemake kekahi e kukulu i Kula Kuokoa, e noi aku oia ma ka palapala i ka Luna Kula o ia Apana, kahi ana e manao ai e kukulu i ke kula; a e hui pu me ia palapala i palapala hoopii i kakauinoaia e na makua a me na kahu o na keiki i

manaoia e hoonoho ma ia kula, me ka hoakaka i ko lakou makemake i kela mea nana i hoala ia kula i kumu no ka lakou mau keiki.

PAUKU 3. Iloko o na la elima mai ka loaa ana mai i ka Luna Kula o ka palapala noi i oleloia maluna, e hai aku oia i ua mea noi la, e ninaninauia oia no kona makaukau i ka oihana kumu kula, ma ka manawa aole e emi iho malalo o na la ekolu mai ka wa i haiia ai pela, a me kahi ana i manao ai he pono. A e hai aku hoi oia i ka mea e noi mai ana, e koho i kekahi e noho pu ma ke ano Komite me kekahi mau mea e ae elua, a hookahi oia mau mea na ka Luna Kula e koho, a na ia mau mea elua e koho i ke kolu o ke komite.

PAUKU 4. Mahope iho o ka hoonohoia ana o ke komite i oleloia ma ka pauku maluna, e ninaninau i ka mea e noi mai ana no kona makaukau ma ke ao ana i ka poe opiopio ; a ina ua maopopo i ke komite ke kupono o ua mea la i noi mai ai, e hoike aku no lakou ma ka palapala i ka Luna Kula, me ka hoakaka pu i kona makaukau ; a e kakauinoaia e ke komite ua palapala hoike la, a e hooiaioia e ka Luna Kula, alaila e manaoia o ka ae ana no ia i ka mea e paa ana i ua palapala la e kukulu i kula malalo o na hoakaka ana o keia kanawai.

PAUKU 5. O kela a me keia mea i loaa iaia ka palapala ae e like me na hoakaka ana o ka Pauku 4 o keia kanawai, a ua uhaki nae oia i kekahi o na olelo o keia kanawai, e hiki no ke laweia aku kona palapala ae kumu kula, ma ka hoopii i hooiaioia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, Luna Kula, a Kahukula Nui paha.

PAUKU 6. Aole no manaoia ma keia kanawai ua papaia ke kukulu ana i na kula wae a me na kula kuokoa ke kukuluia e kekahi poe kupono mai na aina e mai i loaa ia lakou i na palapala hoapono ; aole hoi ke kukuluia e kekahi poe i hookaulanaia no ka hooko pono ana ma ka oihana kumuao, ina paha lakou mai na aina e mai, ina paha e noho nei maloko o ke Aupuni, ke ole aoia kekahi mea ku i ka hewa ma ia mau kula.

PAUKU 7. Aole no i manaoia, o kekahi akoakoa ana o na ka-

malii kula no ka hoonaauaoia he kula ia ma ka manao o na kanawai e kau nei, ke ole hookoia na olelo o keia kanawai.

PAUKU 8. E lilo keia i kanawai mai ka la aku o kona hoaponoia'na, a o na kanawai me na hapa kanawai i kue i keia kanawai, ma keia ua hoopauia.

Aponoia i keia la 19 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XXXVIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI HOU AI I KA PAUKU 146 O KE KANAWAI KIVILA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. O kela hapa o ke Kanawai i kapaia He Kanawai e hooloii ai i na Pauku 143 a me 146 o ke Kanawai Kivila, i aponoia i ka la 31 o Dekemaba, M. H. 1864, e pili ana a e hooloii ana i ka Pauku 146 o ke Kanawai Kivila ua hooloiiia, a penei e heluheluia ai:

PAUKU 146. I ka wa e kepa ai kekahi kanaka maoli e holo kahiki maluna o kekahi moku, e uku mai ke kapena o ka moku i ke Kiaaina o ka Mokupuni, a i kona hope paha, no na auhau pili kino o ua kanaka nei i eono dala wale no, ke oi ole aku ka manawa i hoolimalima'i mamua o ka makahiki hookahi, a ina e oi aku ka manawa mamua o ka makahiki hookahi, alaila, e uku mai ke kapena i na dala he umikumalua. Aka nae, i na wa a pau, ina e kepa kekahi kanaka maoli maluna o kekahi moku Hawaii no ka manawa, aole e oi aku mamua o na malama eono, aole e ohiia mai ke kapena mai kekahi o na dala i oleloia maluna no ka auhau pili kino o ia kanaka, ke ole nae e komo ka manawa ohi auhau iloko o ka manawa o ia kepa ana, a ina e komo ka manawa ohi auhau, alaila, e ohiia ka auhau o ia kanaka mai ke

kapena mai o ia moku, a e mana no ke kapena ke lawe i ka nui o ia mau dala auhau mai loko ae o ka uku mau o ia kanaka.

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mai kona la aku e hooholoia ai.

Aponoia i keia la 21 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XXXIX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I KA AUHAU HOLOHOLONA, A E HOOEAU AI I KA PAUKU 481 A ME 497 O KE KANAWAI KIVILA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. O na lio kane, o na lio wahine a me na lio keiki a pau, e auhauia lakou i kanahiku-kumamalima keneta pakahi ma kela makahiki keia makahiki; eia nae, aole e lilo keia kanawai i mea e kue ai i ke kanawai e pili ana i na lio kea.

PAUKU 2. O na lio a pau i kudalaia e ka Luna Pa Aupuni, mamuli o na kanawai e kau nei, me ka hoihoi ole ia mai o ka poho o ka Pa Aupuni, a me na lilo e ae ma ia kudala ana, e pepehiia no ua mau lio la e ka Luna Pa Aupuni mahope o ke kukapu ana me ka Luna Helu a me ka Luna Auhau.

PAUKU 3. O kela m a keia mea ia ia kekahi lio, a e malama ana paha i kekahi lio, a holoholona e ae i ku i ka auhau, e manaoia oia no ka ona o ua holoholona la ma na mea a pau e pili ana i ka auhauia; a e auhauia oia no ua holoholona la; aka hoi, aole no i manaoia he mea kue keia i ka Pauku 492 o ke Kanawai Kivila, i hooholoia ma ka Makahiki 1864.

PAUKU 4. E auhauia na miula a me na kekake a pau, i hapalua dala pakahi, no kela a me keia makahiki.

PAUKU 5. E auhauia na ilio a pau i hookahi dala pakahi no kela a me keia makahiki ; aka hoi, aia a loaa i kekahi Luna Auhau ke dala auhau mai ka ona mai o kekahi ilio, e haawi aku ka Luna Auhau i na ona la, i kekahi hoailona metala, no kela a me keia ilio i hookaaia ka auhau. E paiia na hoailona la me ka helu o ka makahiki i hookaaia'i ka auhau, a i paiia no hoi me kekahi helu, a e kakauia na helu la mahope o ka inoa o ka ona ma ka buke o ka Luna Auhau e hoomaka ana mai ka hookahi aku ma kela a me keia Apana Auhau, a e ohi no hoi ka Luna Auhau, mai ka ona mai i oleloia maluna, i umi keneta pakahi no kela a me keia hoailona i haawiia'ku ia ia mamuli o ke ano i haiia maluna ; a e heluia ia mau loaa a pau ma kahi okoa, e na Luna Auhau, a e hoihoiia no hoi iloko o ka Waihona Dala o ke Aupuni.

PAUKU 6. O kela a me keia ona o kekahi ilio e hoopaa aku, a e kauoha paha e hoopaaia aku, ma ke ano ikeia, ma ka a-i o kela a me keia o kana mau ilio, ka hoailona metala a ka Luna Auhau i haawi ai ia ia e like me ka mea i kuhikuhiia ma ka Pauku 5 o keia kanawai, a i ole ia, me ka hoailona metala i paiia e ke Aupuni e like me ka mea i hoolakoia mai ia ia e ka Luna Auhau ; a o na ilio a pau i loaa me ka hoailona ole i hoopaaia pela, e pepehiia no lakou e na Makai o ka Apana.

PAUKU 7. Ina e lawe kekahi mea i ka hoailona metala aole i haawiia mai e like me na mea i oleloia ma keia kanawai, a i ka hoailona metala hookahi paha no kekahi mau makahiki elua, a oi ae paha, a, ina hoi e hoopuka aku i kekahi hoailona metala ma ke ano wahahee ; a ina paha e lawe kolohe ia kekahi hoailona metala mai ka a-i aku o kekahi ilio, aia a ku ka hewa ia ia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, e hoopaiia oia aole e oi aku mamua o na dala he umi, a i ole ia, alaila e hoopaahaoia ma ka hana oolea aole e oi aku mamua o na la he kanakolu, aia no i ka manao o ka Aha.

PAUKU 8. Ma keia na kauohaia ke Kuhina Waiwai e hoomakaukau i kekahi mau hoailona metala, i lawa kupono e like me na mea i hoikeia ma ka Pauku 5 a me ka Pauku 6 o keia kanawai. E kakau aku no ke Kuhina Waiwai ma ka inoa o na Luna Auhau, ka heluna o na hoailona metala i hoopukaia aku ai

ia lakou pakahi, a na lakou no e hoakaka pono mai no ia mau hoailona ma na palapala hoike, a lakou e hoike aku ai mamuli o keia kanawai.

PAUKU 9. Ma keia, ua hoopauia na Pauku 481 a me 497 o ke Kanawai Kivila; a o na kanawai a me na hapa kanawai a pau i kue i keia kanawai, ma keia ua hoopauia no hoi.

PAUKU 10. E lilo keia i kanawai ma ka la aku o kona hooholoia ana; eia nae, aole e lilo ka Pauku 6 i kanawai aia a mahope aku o ka la akahi o Dekemaba, Makahiki Hookahi Tausani Ewalu Haneri me kanahiku.

Aponoia i keia la 21 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XL.

HE KANAWAI

E AE AKU ANA I NA KOMISINA O NA AINA MOI E HOOLILO AKU I KEKAHI MAU APANA AINA MOI.

NO KA MEA, ma ke kanawai i aponoia ma ka la 3 o Ianuari, M. H. 1865, i kapaia he kanawai, "E hoopau ai i na Moraki maluna o na Aina Moi, a e papa a mau loa aku i ka hoolilo ana o ua mau aina la;" ua hooholoia mawaena o kekahi mau mea okoa e ae, "O na aina a pau i hoolilo ole ia, a e koe ana iloko o na aina i hookaawale ia ma ke kanawai i hooholoia ma ka la 7 o Iune, M. H. 1848, e olelo ana, oia mau aina ponoi o Kamehameha III., nona no a no kona poe hooilina, a me na hope ona a mau loa aku," a ua ili mai ia mau aina i ka Moi Kamehameha V., e hookapu loa ia ia mau aina mai keia la aku, aole no e hiki ke kuai hooliloia, aka, e hooiliia aku i ka poe hooilina a me na hope o ka Noho Moi a mau loa aku. A ka hooholo houia nei, aole no e ku i ke kanawai ma keia hope aku e hana i ka palapala hoolimalima no kekahi o ia mau aina, no na makahiki e oi aku ana i ke kanakolu."

A NO KA MEA, ma kekahi palapala hoolimalima i kakauia ma ka la 1 o Maraki, 1862, ua ae like ke 'Lii ka Moi i make, Kamehameha IV., no ke kumu kupono, o Thomas Spencer, ka mea nana i hoolimalima mai ma ka palapala hoolimalima i haiia, a e loaa no ia ia ka pomaikai o ke kuai ana mai i kela a me keia wa o ka manawa i haiia iloko o ua palapala hoolimalima la ma ke ano lilo loa, oia hoi, kekahi hapa o ka aina o Puueo ma ka Apana o Hilo, Hawaii, oia hoi kekahi o na Aina Moi, a penei na palena : Ma ka aoao makai, ke kai, ma ka aoao Waiakea ka muliwai o Wailuku, ma ka aoao mauka, ma ka laina i hoomoe pololei ia e like me ka aoao makai o ka ululaa, a hookahi hapalua mile mahope aku ma ka aoao o Hamakua, ma o ka muliwai o Pukihae, oia aina pu me ka ululaau o Puueo i hookomo ole ia maloko o keia palapala hoolimalima no na dala elua tausani elima haneri, a i keia wa, ke makemake nei ua T. Spencer nei i olelo mua ia, e uku mai ia mau dala $2,500, a ua noi mai no e hana i palapala hoolilo e like me ka mea i oleloia ma ua palapala hoolimalima nei.

A NO KA MEA, iloko o ka M. H. 1864, ua ae aku ka Moi Kamehameha IV., e hoolilo aku i ka poe hui hanai holoholona o Waimea, i kekahi kahua e waiho ana ma Waimea, Mokupuni o Hawaii, no na dala hookahi haneri, a iloko oia kahua, he $6\frac{96}{100}$ eka, a penei na palena : " E hoomaka ana ma ka Hikina Hema o ka papohaku. e puni ana i ka pa hale o Puuloa. (Aia no ua kihi nei ma ka aoao Akau o ke alanui e hele ai mai Puuloa aku a i ka luakini o Mi. Laiana ;) alaila malaila aku a ma ka papohaku o keia kahua ma ka aoao Hema, Akau $40\frac{1}{2}$ ° Hikina 9.08 kaulahao ; a hiki i ke kihi Hikina Hema o ka papohaku o ua pa nei ; malaila aku ma ia pa, ma ka aoao Hikina Akau ; Ak. 24 ° Kom. 1.86 kaulahao, Ak. $56\frac{1}{2}$ ° Kom. 4.69 kaulahao, Ak. 68 ° Kom. 2.65 kaulahao, a hiki i ke kihi Hik. Ak. o ka papohaku, malaila aku makai ma ka aoao Kom. Ak., o keia pa, Hem. $46\frac{3}{4}$ ° Kom. 2.65 kaulahao, Hem. $43\frac{1}{2}$ ° Kom. 2.20 kaulahao, a hiki i ke kihi Kom. Hem., o ka papohaku e kokoke ana i ke kahawai, malaila aku, Hem. $41\frac{1}{2}$ ° Hik., 3 kaulahao, Hem. 15 ° Kom. 2.70 kaulahao, a hiki i ke kihi komohana o keia pa, malaila aku ma o ka papohaku ma ka aoao

makai o keia pa, Hem. 40 ° Hik. $5\frac{33}{100}$ kaulahao ma kahi i hoomakaai ai. Iloko o ia Apuaa he $6\frac{96}{100}$ eka.

A NO KA MEA, oiai e ola ana o Kamehameha IV., ua kuai a ua ae aku e hoolilo loa ia Keahi, kekahi apana aina ma ka ili o Kapapohaku, Ahupuaa o Wailuku, Mokupuni o Maui, a penei na palena: "E hoomaka ana i ke Kihi Hema Hik., ma kapa alanui aupuni, e pili ana me Kuihelani, a e holo ana Ak. 16 ° Hik. 5.65 kaulahao, e pili ana me ke alanui Ak. 43 Kom. 14.54 kaulahao, e pili ana me Kealakai, Hem. $59\frac{1}{2}$ ° Kom. 6.28 kaulahao, e pili ana me Kaauwai, Hem. $42\frac{1}{2}$ ° Hik. 15.82 kaul., e pili me Kuihelani, Hem. $68\frac{1}{4}$ ° Hik. 3.44 kaulahao, e pili Kuihelani, i kahi i hoomaka ai. Ka ili $10\frac{1}{2}$ eka.

A NO KA MEA, oiai e ola ana o Kamehameha IV., ua kuai a ua ae aku i ka hoolilo loa ia Kanalulu, kekahi apana aina e waiho la ma ka Ili o Kapaaloa, Apana o Wailuku, Mokupuni o Maui, a penei ka holo ana o na palena: E hoomaka ana ma ke kihi Hikina pili i ke alanui a me ke kuleana o Kaolulo, a e holo ana, He. $28\frac{1}{2}$ ° Kom. 3.07 kal. ma ke alanui a me Rev. P. Kahale, Ak. 51 ° Kom. 10.40 kaul., Konohiki ka Moi, Hikina 5.92 kaul., He. $43\frac{1}{2}$ Hik., 5.20 kaul., Kaolulo, a hiki i ke kihi mua. Ka Ili $2\frac{75}{100}$ eka. A pela no hoi ia Kekipi i kekahi Apana Aina e waiho la ma ka Ili o Lamalei, Apana o Wailuku i oleloia, a oia apana aina ua hoakakaia na palena, penei: E hoomaka ana i ke kihi Hikina, a e holo ana He. $33\frac{1}{2}$ ° Kom., 3.58 kaul., e pili ana me Kuihelani, Ak. 44 ° Kom. 3.25 kaul., e pili ana me Kekipi, Ak. $49\frac{1}{2}$ ° Hik. 3.37 kaul., e pili ana me Pupuka, He. 48 ° Hik. 2.15 kaul., e pili ana me Poalima, a hiki i kahi e hoomaka ai. Ka Ili $\frac{8}{10}$ eka.

A NO KA MEA, o Kamehameha IV., i oleloia i ka manawa i ae aku ai oia e hoolilo i ua mau aina la, he kuleana pono no kona ma ke kanawai e hoolilo aku pela, a ua ukuia ke kumukuai kupono, a ua ae like aku e ukuia, NOLAILA;

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

Ma keia. ua aeia, a ua haawiia ka mana i na Komisina o na Aina Moi, e hana a e haawi aku i na palapala hoolilo aina kupo-

no a me ka oiaio no na Apana Aina i haiia maluna ae ; a e paa ia mau palapala hoolilo ma ke kanawai, me he mea la, ua hanaia e ka Moi Kamehameha IV., i kona wa e ola ana.

Aponoia i keia la 21 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XLI.

HE KANAWAI

E HOOPAU AI I KEKAHI KANAWAI I KAPAIA, "HE KANAWAI E KAUOHA ANA I KA PAPA HOONAAUAO E HOONOHONOHO I KULA AO HANALIMA ME KA HOOPOLOLEI, KAHI E MALAMAIA AI A E HOONAAUAOIA AI NA KEIKI MAKUA OLE I HAALELE WALE IA PAHA, A I HOOKAHULIIA I KE ANO O NA LAWEHALA OPIOPIO," I APONOIA MA KA LA 30 O DEKEMABA, M. H. 1864 ; A E KAUOHA ANA I KA PAPA HOONAAUAO E HOOMAU I KE KULA AO HANALIMA A ME KA HOOPOLOLEI MA KEONEULA, KAPALAMA, OAHU ; A E HOOKUMU A E KUKULU HOI I NA KULA O IA ANO MA KEKAHI MAU WAHI E AE, KE KUPONO.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. E hoopauia a ma keia ua hoopauia no "Ke Kanawai e kauoha ana i ka Papa Hoonaauao e hoonohonoho i Kula Ao Hanalima me ka Hoopololei, kahi e malamaia'i a e hoonaauaoia'i na keiki Makua ole a i haalele wale ia paha, a i hookahuliia'i ke ano o na lawehala opiopio," mai ka Pauku 1 a hiki aku i ka Pauku 10, oia no ke kanawai i aponoia i ka la 30 o Dekemaba, M. H. 1864.

PAUKU 2. Ma keia, ua hoomanaia ka Papa Hoonaauao e hoomau i ke Kula Ao Hanalima me ka Hoopololei, i kukuluia i ka malama o Maraki, M. H. 1865 ma Keoneula, Kapalama, Oahu, malalo o ke Kanawai o ka la 30 o Dekemaba, M. H. 1864,

e hooponoponoia ua kula la e ka Papa Hoonaauao e like me ka wa i hala aku nei.

PAUKU 3. E hiki no i ka Papa Hoonaauao ke hookumu a ke kukulu i na kula ao hanalima me ka hoopololei ma kela a me keia wahi o ke Aupuni ke manaoia he kupono ; ina hoi, ua hookaawale ia e ka Ahaolelo ka puu dala no ia mea. E hooponoponoia ia mau kula a pau loa malalo o ke alakai a me ke kuhikuhi ana o ka Papa Hoonaauao.

PAUKU 4. Ke kumu i hoonohonohoia'i o ua mau kula ao hanalima la a me ka hoopololei, oia no ka hoopaa, hooponopono, hoonaauao, hoohana, hoohuli ana a me ka malama ana i na keiki i hoonohoia ma ke ano keiki makua ole, aea, haalele kula, e noho palaualelo a e auwana ino ana, a i ahewaia paha no kekahi karaima me ka mikamina, a ua haawi ia aku na ka Papa Hoonaauao e malama ma ke ano kahu, oiai, ua oo ole ma ke kanawai ; a ua hookomo ia mai paha ma ke kula, ma ke ano i hoakakaia mahope ae nei.

PAUKU 5. Ma keia, ua kauohaia na Lunakanawai Hoomalu a me na Lunakanawai Apana, e hoopaa aku iloko o na kula ao hanalima me ka hoopololei i na lawehala a pau, malalo iho o na makahiki he umikumamalima, ke manao ka lunakanawai, ua oi aku ka pono o ia hoopaa ana mamua ae i na hoopai e ae i kauoha ia ma na kanawai.

PAUKU 6. Na ua poe Lunakanawai la i olelo ia, mamuli o ka hoakaka ana mai o kekahi o na hoa o ka Papa Hoonaauao, na hope o ia Papa, ka Loio Kuhina, a a kona hope i hookohu pono ia, ka Ilamuku a o kona hope paha, a o ka Luna Makai a o kona hope paha ma kela a me keia mokupuni ; he mana ko ua poe Lunakanawai la e hoolohe a e hooholo, i kela a me keia hihia, a e hoopaa aku no kekahi manawa emi malalo o ka wa i oo ai iloko o kekahi o na kula ao hanalima me ka hoopololei, i kekahi keiki malalo o na makahiki he umikumamalima, i noho palaualelo a auwana ino wale ana, ina paha ua make na makua ; a ina paha hoi e ola ana, aka hoi no ka ona mau, a no kekahi mau hana ino e ae paha, ua malama ole ia ka hoolako ana aku i ua

keiki la i kekahi hana kupono, a e hoopololei i ua keiki la ma kona noho ana.

PAUKU 7. E hiki no i ka Papa Hoonaauao, a o kona mau hope paha i hookohu ia, e lawe mai i kekahi keiki mai o na makua a kahu hanai paha ke haawi liloia mai ua keiki la, oiai, ua oo ole ke keiki ma ke kanawai, a e hookomoia maloko o kekahi kula ao hanalima me ka hoopololei, a e loaa no i ka Papa na pono a me na mana a pau o na makua a me na kahu paha, e hoopaa, hooponopono, hoonaauao, a e hoohana, a e hoonoho aku ma ka hana i olelo aelikeia, a me ka hookuu ana i ua keiki la.

PAUKU 8. E hiki no i ka Papa Hoonaauao ma kona manao ana he pono e lawe mai iloko o ua mau kula ao hanalima nei me ka hoopololei, i na keiki malalo o na makahiki he umikumamalima, ke noi ia mai e ko lakou poe makua a kahu hanai paha, a e hiki no i ua Papa la ke kau i na uku a e kala aku ia uku paha no kekahi keiki i hookomoia pela, e like me ka manao ana o ka Papa he pono.

PAUKU 9. Na na kumu o na kula i oleloia maluna e lawe mai a e hoopaa i na keiki a pau i hoouna ia ilaila, e like me ka hoakakaia ana ma na Pauku 5, 6, 7 a me 8 o keia kanawai, a na ia poe kumu e hoopaa a e malama i na keiki a pau i hoouna ia a i hoonoho ia paha malaila, a e hooko i na kauoha a pau o na aha hookolokolo, e pili ana i ua poe keiki la.

PAUKU 10. E hiki no i ka Papa Hoonaauao, a o kona mau hope paha i hookohu ia, e hoopaa aku ma ke ano aohana me ko lakou ae pu ana; i na keiki a pau i oi aku i na makahiki he umi, i hoouna ia a i hoopaa ia paha iloko o kekahi kula ao hanalima me ka hoopololei, oiai, i ko lakou mau makahiki oo ole ma ke kanawai, ma kekahi oihana hanalima i kupono i ko lakou mau makaukau a me na makahiki, e like me ka mea a ka Papa e manao ai ua kupono no ua poe keiki la.

PAUKU 11. I kela a me keia manawa i maopopo ai, aole e hiki ke hoopaa ia aku e aohana, aole hoi e hiki e loaa ka hana kupono ma ke kula no kekahi keiki i oi aku kona mau makahiki i ka umikumamalima, o na keiki hoi i waiho ia aku malaila, a hiki i ko lakou kanaka makua ana; a ua hoopai ia no kekahi

manawa pokole mai no kekahi karaima a mikamina paha ; alaila, e hiki no i ka Papa Hoonaauao a o kona mau hope paha ke haawiia ka maua ia lakou e ka Papa ke hoonoho aku ma ka hana, ua keiki la iloko o na ohana a na poe kupono e ae paha, no ka uku hoolimalima a malalo o na rula a ka Papa i manao ai he pono.

PAUKU 12. He mana ko ka Papa Hoonaauao, ke hoikeia mai he kumu pono e hookuu loa, a e hookuu no kekahi manawa paha, i kekahi keiki i hoopaaia a i hookomoia mai paha iloko o kekahi kula ao hanalima me ka hoopololei, i hoopaa mua ole ia aku ma ke aohana, a i hoohiki ole ia paha. A e hiki no hoi i na Lunakanawai Hoomalu a me na Lunakanawai Apana ke hookuu loa mai ia mau kula, i na keiki i hoounaia mai e hoopaa ia mai ko lakou mau Apana mai, o na keiki hoi aole i hoonohoia aku i ke aohana a i hoohikiia paha, ke ike aku ka Lunakanawai he kumu kupono no ia hookuu ana. Aka, mamua ae o ka hookuu ana pela o ua Lunakanawai Hoomalu a Apana la paha, e hai e aku i kanakolu la mamua ae o ka hookuu ia ana ma ka palapala imua o ka Papa Hoonaauao.

PAUKU 13. O kela a me keia mea i kaili malu aku me ke kanawai ole, a kokua paha ma ia hana ana, i kekahi keiki mai kekahi kula ao hanalima me ka hoopololi, e hoopaiia oia aole e oi aku i na dala hookahi haneri, a i ole ia e hoopaahaoia oia ma ka hana oolea aole e oi aku i ka makahiki hookahi, a he mana ko kela a me keia Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, e hookolokolo i na hihia e ulu mai ana malalo o keia pauku, maloko nae o kona Apana ponoi.

PAUKU 14. O kela a me keia mea e hoowalewale me kona manao a ike iho paha, e haalele kekahi keiki i kekahi kula ao hanalima me ka hoopololei, a ua hookipa a huna paha i kekahi keiki i hoowalewaleia e haalele, a ua haalele wale paha ua keiki la ia kula, a ua haalele paha i kona kahu hanai a haku hana paha, me ka ae ole ia ; e hoopaiia no aole e oi aku i na dala hookahi haneri, e like me ka manao ana o ka Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, e like me ka hoakaka ana o ka pauku maluna ae.

PAUKU 15. O na palapala hoopaa a pau iloko o na kula ao

hanalima me ka hoopololei, e kakauia aku no i ka Papa Hoonaauao, a i kona mau hope paha i hookohu pono ia ma kela a me keia Apana; aka, ma ia mau palapala hoopaa, e kauohaia ka Ilamuku o ke Aupuni a o kona hope paha, e hooko no ka malama pono ia ana o na keiki a pau i hoounaia aku ia kula, a hiki i ka manawa e haawiia'i malalo o ka malama ana o ke kumu oia kula, a na lakou no e uku i na lilo a pau no ka hoihoi ana i ua poe keiki la ma kahi e hoonohoia'i, noloko ae o na dala e waiho ana ma ko lakou mau lima no ia mea.

PAUKU 16. Na ka Ilamuku a kekahi o kona mau hope paha e kokua e like me ka mea hiki ia lakou, i ka hopu a me ka hoihoi ana aku i ka poe i mahuka aku mai kekahi kula ao hanalima me ka hoopololei, ke noiia pela e ka Papa Hoonaauao a o kona mau hope paha, a ke noiia hoi e ke kumu o kekahi o na kula i oleloia; a e kokua pu no hoi e like me ka mea hiki, no ka hoomalu pono ana ia muu kula, ke ikea he kumu no e lawelawe hoomalu ai ia lakou pela.

PAUKU 17. He mana no ko ka Papa Hooonaauao, ke kue ole i na kanawai o ke Aupuni, e kau i mau rula no ka hooponopono a me ka malamaia ana o na kula ao hanalima me ka hoopololei a pau i hoomauia, a i hoonohonohoia malalo o keia kanawai.

PAUKU 18. Na ka Papa Hoonaauao e kauoha aku e malamaia ma kela a me keia kula ao hanalima me ka hoopololei, he buke moolelo kahi e kakauia'i no ke komo ana mai, hookuu ana, hoohemo ana, mahuka ana a me ka make ana o kela a me keia o na haumana; a me na mea a pau e pili ana i na keiki i hoonohoia aku e ao hana, a i hoohikiia paha, a hoohanaia aku paha ma kau wahi e ae. E malamaia no hoi he buke helu dala e na kumu kula no na dala a me na loaa e ae a pau i loaa mai ma ka hana ana o na keiki, a pela no hoi no ka hooliloia ana aku oia mau dala a me na loaa e ae, i kauohaia e ka Papa Hoonaauao i kela a me keia manawa.

PAUKU 19. E lilo keia i kanawai, mahope o ka pau ana o na malama elua mai ka la aku i aponoia ai.

Aponoia i keia la 21 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

MOKUNA XLII.

HE KANAWAI

E HOOKAAWALE ANA I NA HAAWINA DALA NO KE AUPUNI NO NA MAKAHIKI ELUA E PAU ANA MA KA LA KANAKOLU-KUMAKAHI O MARAKI, MAKAHIKI HOOKAHI TAUSANI EWALU HANERI ME KANAHIKU-KUMALUA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kaukanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. O na haawina dala mahope nei, i hiki aku ka huina i na Dala Hookahi Miliona Hookahi Haneri Kanaono-kumamaono Tausani Ekolu Haneri Kanaiwa-kumaono me Iwakalua-kumamalima Keneta, e haawiia ia mau dala mai loko ae o na dala e waiho ana iloko o ka Waihona Dala o ke Aupuni, no na lilo o na makahiki elua, e hoomaka ana ma ka la mua o Aperila, 1870, a e pau ana ma ka la 31 o Maraki, 1872.

NA LILO MOI.

Ko ka Moi Dala ponoi a me ka Oihana Alii	$45,000
Puuku a me ke Kakauolelo o ka Moi	5,000
	$50,000

NA HAAWINA HOOMAU.

No ka Moiwahine Kalama	$ 8,000
" " Emma	12,000
	$20,000

AHAOLELO ME AHAKUKAMALU.

Na lilo o ka Ahaolelo	$15,000
Kakauolelo Ahakukamalu, ($5.00 o ka Halawai)	200
Hana ana i kope o na moolelo o ka Ahakukamalu	200
Na Lako Palapala, me kela a me keia lilo o ka Ahakukamalu	100
	$15,500

OIHANA HOOKOLOKOLO.

Uku Lunakanawai Kiekie	$10,000
" " Mua	8,000
" " Alua	8,000

Uku Kakauolelo o ka Aha Kiekie	$ 4,000
" " Elua o ka Aha Kiekie	2,400
Unuhiolelo no ka Aha Kiekie a me ka Aha Hoomalu	2,000
Uku makahiki Lunakanwai Kaapuni o Oahu	2,400
Uku makahiki Lunakanawai Kaapuni o Maui	4,000
Na lilo kaahele o ka Lunakanawai Kaapuni o Maui	200
Uku makahiki Lunakanawai Kaapuni o Hawaii	3,600
Uku makahiki Lunakanawai Kaapuni o Kauai	2,000
Uku makahiki Lunakanawai Hoomalu o Honolulu	4,000
Uku makahiki Lunakanawai Hoomalu o Hilo	2,000
Uku makahiki Lunakanawai Hoomalu o Lahaina	2,000
Uku makahiki Lunakanawai Apana Puna, Hawaii	600
Uku makahiki Lunakanawai Apana Kau, Hawaii	600
Uku makahiki Lunakanawai Apana Kona Akau, Hawaii	450
Uku makahiki Lunakanawai Apana Kona Hema, Hawaii	450

Ina nae ua hoonohoia elua Lunakanawai, hookahi no Kona Akau, a hookahi no Kona Hema, alaila e loaa ia laua eono haneri dala pakahi.

Uku Lunakanawai Apana Kohala Akau, Hawaii	600
Uku Lunakanawai Apana Kohala Hema, Hawaii	600
Uku Lunakanawai Apana Hamakua, Hawaii	600
Uku Lunakanawai Apana Wailuku, Maui	700
Uku Lunakanawai Apana Makawao, Maui	600
Uku Lunakanawai Apana Hana, Maui	600
Uku Lunakunawai Apana Kaupo, Maui	600
Uku Lunakanawai Apana Molokai	600
Uku Lunakanawai Apana Lanai	400
Uku Lunakanawai Apana Ewa a me Waianae, Oahu	600
Uku Lunakanawai Apana Waialua me Koolauloa, Oahu	600

Aka hoi, ina i hooliloia o Waialua i Apana okoa, alaila $500 ka haawina.

Uku Lunakanawai Apana Waialua, Oahu	500
Uku Lunakanawai Apana Koolaupoko, Oahu	600
Uku Lunakanawai Apana Anahola, Kauai	500
Uku Lunakanawai Apana Hanalei me Anahola, Kauai	600

Ina nae elua Lunakanawai Apana, alaila e kapaeia ka hua olelo "Anahola."

Uku Lunakanawai Apana Lihue, Kauai	600

Uku Lunakanawai Apana Koloa, Kauai	$ 600
Uku Lunakauawai Apana Waimea, Kauai	600
Uku Kakauolalo Apana 2	400
Uku Kakauolelo Mua Apana 3	300
Uku Kakauolelo Elua Apana 3	300
Uku Kakauolelo Apana 4	300
Lako Palapala, me keia me keia lilo no na Aha Hookolokolo a pau, (ua komo pu me na lilo o ke pai ana a me ka uku leta a e hiki ke ukuia i ke Kakauolelo o ka Aha Kiekie, ma ke kauoha o ka Lunakanawai Kiekie, a e hooliloia aku e ke Kakauolelo ma ka ike pu ana o ka Lunakanawai Kiekie)	1,000
Na lilo o ka Aha Kiekie, me na lilo o na hoike ma na hihia karaima	2,300
Lilo o ka Apana Hookolokolo 2	1,200
Lilo o ka Apana Hookolokolo 3	1,500
Lilo o ka Apana Hookolokolo 4	600
Kuai ana i na Buke Kanawai	500
Haawina Kuikawa no Ioane Ii	250
	$75,850

Oihana o na Aina E me Kaua.

Uku Kuhina	$10,000
Uku Kakauolelo	4,000
Lilo o na Luna ma na Aina E	2,000
Uku Leta me na lilo e ae	2,000
Na Lilo o na Elele ma na Aina E	5,000
Kokua Oihana Koa	75,250
	$98,250

Oihana Kalaiaina.

Uku Kuhina	$10,000
Uku Kakauolelo Mua	4,000
Uku Kakauolelo Alua	3,000
Uku Kiaaina o Oahu	3,600
Uku Kiaaina o Maui	3,600
Uku Kiaaina o Kauai	2,400
Uku Alii Kiaaina Wahine o Hawaii	2,000
Uku Hope Kiaaina o Hawaii	2,000
Uku Kakauolelo Kiaaina Oahu	800

Uku Kakauolelo Kiaaina Maui	$ 1,000
Uku Kakauolelo Kiaaina Kauai	600
Uku Kakauolelo Kiaaina Hawaii	2,000
Uku Luna Leta Nui	5,000
Uku Kakauolelo Mua Oihana Leta	2,400
Uku Kakauolelo Alua Oihana Leta	832
Kela a me keia lilo e ae o ka Oihana Leta	7,800
Uku o na Luna Leta, Hawaii	800
Uku o na Luna Leta, Maui	1,000
Uku o na Luna Leta, Kauai	400
Uku Lawe Leta	6,184
Uku Luna Alanui	9,000
Uku no na 'Elele	1,144
Uku kanaka Malama Ilina Alii	600
Pahu hou no ke kino o ke'Lii ka Moi Kamehameha III	1,000
Na Lilo no ka Ilina Alii	500
Uku Luna Hale Paahao Oahu	3,000
Uku Luna Wai a me Kakauolelo Makeke	3,600
Kuai ana i na mea lako hana alanui	1,500
Uku poho no na Alanui	2,000
Ana Aina Aupuni	5,000
Mahele a me Unuhiolelo	1,000
Hale Alii	60,000

Aole nae e hooliloia ia puu dala no kekahi mea e ae.

Hooponopono Hale Leta Hou	6,000
No ka hanaia'na o ke Alanui Kula	$ 5,000
Na Alanui a me Alahaka Hawaii, na lilo ike mua ole ia	3,000
No ke Alanui ma Kau, a i Mono ma Punaluu	3,000
Na Alanui me Alahaka, Kohala, Hawaii	2,000
Na Alanui me Alahaka, Puna, Hawaii	1,000
Na Alanui me Alahaka, Hamakua, Hawaii	2,000
Na Alanui me Alahaka, Hilo a Waimea	10,000
Na Alanui me Alahaka, Kona, Hawaii	4,000
Na Alanui me Alahaka, Hilo, Hawaii	2,000
Na Alanui me Alahaka, Maui	6,000
Na 'Alanui a me na Alahaka, Oahu	10,000
Na Alahaka ma ka muliwai o Waiawa, Ewa	3,000
Alanui hou e iho ai i ka Pali o Nuuanu	20,000

Na Alanui a me na Alahaka, Kauai	1,000
Hana hou na Hale Aupuni	10,000
Uku Hoolimalima Keena Aupuni	2,400
Kuai i ke kuleana o ka Moiwahine Kalama, Hale Hoopaa Honolulu, aole e oi aku i na dala	3,000
Hale Hookolokolo a me Hale-paahao ma Waialua, Oahu	1,400
Hale Hookolokolo a me Hale Paahao ma Hana, Maui	1,500
Hale Hookolokolo a me Hale Paahao ma Kona, Hawaii	1.000
Hale Hookolokolo a me Hale Hoopaa ma Kohala Akau	1,000
Hale Hoopaa, Hamakua, Hawaii	500
Hale Hoopaa ma Honolulu	2,000
Hale Hookolokolo a me Hale Hoopaa ma Koloa, Kauai	1,500
Hale Hookolokolo a me Hale Paahao ma Waimea, Kauai	300
Pa a me ka Hoakea ana Hale Paahao hou, Hilo	3,000
Hoopuni ana i ka Pa Hale Hookolokolo, Hilo	1,500
Pahu Palapala, Papa kakau a me na noho no ka Hale Hookolokolo ma Molokai	100
Na Keena Aupuni Hou	60,000
Kokua i na Paahao	9,000
Papa Pai Aupuni	12,000
Kuai i na Buke no ka Waihona Buke Aupuni	1,000
Kahi malama i na Mai Lepera	25,000
Na Kahuna Lapaau kaahele me na kahu mai	12,000
Kela a me keia lilo o ka Papa Ola	12,000
Halemai Pupule	14,000
Kokua Halemai Moiwahine	8,000
Hoohoihoi Oihana Mahiai a me Hoopae Lima Hana	15,000
Na Lilo Buro Oihana Wai	6,000
Na Piula Wai Hou	4,000
Uwapo Hou a me ka hana hou ana i na uwapo	10,000
Lanai ma ka Uwapo Mokumahu Hou	3,000
Eli ana i ke awa o Honolulu	25,000
Na lilo mokumahu Pele	11,000
Na heleuma me na Mouo	2,000
Kao ma Wailua, Kauai	400
Hale Hookolokolo ma Ewa	1,000
Kao ma Hanalei, Kauai	400

Wahi pae ma Honokaa a me Honomalino	$ 2,500
Na Lilo Halekukui Honolulu	1,500
Na Lilo Halekukui Hilo	400
Na Lilo Halekukui Lahaina	500
Na Lilo Halekukui Kawaihae	200
Oihana Kinaiahi Honolulu	12,362
Uwapo Mokumahu Hou	16,000
Hana hou ia ana o na alanui ma Lahaina	2,000
Palewai ma Lahaina	400
Halepaahao ma Lanai	1,000
Hana hou ana i ke alanui pali ma Wailau, Molokai	2,000
Kela me keia lilo Oihana Kalaiaina	1,500
	$526,122

Oihana Waiwai.

Uku Kuhina	$ 10,000 ..
Uku Luna Buke Helu Aupuni	4,000 ..
Uku Luna Dute Nui	6,000 ..
Uku Hope Luna Dute Nui	3,600 ..
Kiai Oihana Dute	2,400 ..
Uku Luna Hale Papaa, Honolulu	2,400 ..
Na Kokua Kiai Dute, Honolulu	2,000 ..
Na lilo e ae a me hoolimalima kakauolelo kuikawa ma Hale Dute	2,000 ..
Luna Dute a me Luna Awa ma Kawaihae	400 ..
Luna Dute a me Luna Awa ma Kealakekua	200 ..
Waapa Hale Dute	800 ..
Uku Hoolimalima Uwapo	2,000 ..
Na loaa manaoia Dala Halemai	5,000 ..
Uku o na Luna Helu, aole oi mamua o 5 keneta	21,000 ..
Uku o na Luna Auhau, aole oi mamua o 5 keneta	11,300 ..
Aie Lahui e hookaaia ana	1,400 ..
Uku Pance Aie Lahui	22,000 ..
Mokumahu Holo Piliaina	25,000 ..
Mea e kokua ai i ka hooholo mokumahu ma Kauai, e hooliloia aku e like me ka manao ana o ka Aha Kuhina	12,000 ..
Kela a me keia lilo o ka Oihana	2,000 ..

Huakai Makaikai a ke Duke o Edineboro.....	$ 2,841 25
Uku makahiki hookaa oleia e like me ka hoakaka ma ka Papa C.....	173 ..
E ukuia aku mamuli o ka manaoia he pono e ka Aha Kuhina o ka Moi, a ke ae pu mai ka hapanui o ka Ahakukamalu, aole e oi aku ka hookaa ana mamua o ka Elua Tausani Dala o ka malama hookahi, i kekahi laina mokumahu e holo mau ana mawaena o Honolulu me Ausetaralia me Nu Zilani, a o Honolulu nei kahi e ku hope ai paha, a i ole o kahi e hoouka ai, a e hoolei ai no hoi i ka ukana moku. E imiia no ia dala no ka Waihona Aupuni ma ke ano i oleloia ma ka Pauku 2 o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e kokua ai i na Mokumahu Holo Moana" i hooholoia i ka la 22 o Iune, M. H. 1868.....	50,000 ..
	$188,514 25

Oihana Loio Kuhina.

Uku Loio Kuhina.....	$ 10,000
Uku Kakauolelo.....	2,400
Kela me keia & lilo kaahele.....	1,000
Uku Hamaka Nui.....	6,000
Uku Makai Nui Hawaii.....	4,000
Uku Makai Nui Maui.....	4,000
Uku Makai Nui Kauai.....	2,000
Uku Kakauolelo Makai Nui Hawaii.....	1,000
Uku Kakauolelo Makai Nui Maui.....	1,000
Hopu ana i na lawehala.....	3,000
Na Makai o Oahu a me na Hope Makai.....	35,000
Na Makai o Maui.....	8,000
Na Makai o Hawaii.....	10,800
Na Makai o Kauai.....	5,300
Kela me keia lilo Oihana Makai.....	1,000
	$94,500

Buro Oihana Hoonaauao.

Uku Luna Kula Nui.....	$ 4,000
Uku Kakauolelo o ka Oihana.....	3,000

Kokua Kula Hawaii a me Enelani	$41,000
Kokua Kula Aupuni ma na Apaua nele	17,000
Pai ana i na buke kula, $800 no ka humu ana i na Huinahelu hou, e like me ka hooholo ana a ka Ahaolelo	5,000
Lako Palapala me kela keia lilo	600
Kula Hoopololei	15,200
Kukulu ana i na Halekula Hou	3,000
Puu Dala Hooua Haumana	360
No ke pai ana i ka Buke Moolelo Hawaii, e hoolilo aku ia dala ma ka manao ana o ka Papa Hoonaauao, aole hoi e hoolilo aku ia puu dala i kekahi haawina okoa e ae	2,500
Ao i na Keiki Hawaii i ka Oihana Lapaau, aole nae hoolilo aku ia puu dala no kekahi haawina e ae	4,000
No ke pai ana i ka "Buke Hoakaka i ke ano o na Pua a me na lau nahelehele o Hawaii nei" ma ka olelo Hawaii a me ka Enelani	2,000
	$97,660

HOAKAKA HUI ANA.

Oihana Moi	$ 50,000	..
Haawina Kumau	20,000	..
Ahaolelo & Ahakukamalu	15,500	..
Oihana Hookolokolo	75,850	..
Oihana o na Aina E me Kaua	98,250	..
Oihana Kalaiaina	526,122	..
Oihana Waiwai	188,514	25
Oihana Loio Kuhina	94,500	..
Oihana Buro Hoonaauao	97,660	..
	$1,166,396	25

PAUKU 2. E kau no ke Kuhina Waiwai ma ka aoao o na loaa o ka Bila Haawina o 1868 a me 1870 i na koena a pau i haawiia ma ke Kanawai i aponoia ma ka la 24 o Iune, 1868, aole nae i ukuia a hiki i ka la 31 o Maraki, 1870, aole hoi i hoakakaia ma kahi e, a oia mau puu dala a pau, aole no e ukuia no na i kumu i hooliloia'i mamua.

PAUKU 3. E hoomau aku ke Kuhina Waiwai i ka uku ana i

na uku makahiki i oleloia ma keia Kanawai, ka uku o na Koa, a me na Makai, na lilo o ka Oihana Kinaiahi, a me ka Aha Kiekie, a me ko na Aha Kaapuni, na Bila Aie o ke Aupuni, a hiki i ka la 30 o Iune, 1872, ke hooholo ole ia he Bila Haawina hou mamua ae oia la.

PAUKU 4. Aole loa e ku i ke kanawai ko uku ke Kuhina Waiwai, aole hoi e ae e ukuia aku i kekahi dala mailoko ae o ka Waihona no na kumu e ae, no na kumu wale no i hoakakaia ma keia Kanawai; aka hoi, o na dala a pau i waihoia mai iloko o ka manawa pokole, a ua haawiia aku no ia he palapala hoike aie, a me ka uku hoopanee ma ia dala e ukuia no i ka manawa i oleloia me ka haawina ole, aka, ina e puka mai ka Mai Luku, a o ke kaua, a o ke kauaia mai, ke kipi, a me na pilikia e ae o ka Lehulehu, alaila e hiki no i ka Moi, iloko o ka Ahakukamalu, ke haawi i na dala kupono no ia pilikia, a e hoike ke Kuhina Waiwai i ka Ahaolelo e hiki mai ana no na dala a pau i ukuia mamuli o keia olelo.

PAUKU 5. Ua ku no i ke Kanawai, ina i pau e kekahi haawina okoa iloko o kekahi oihana, e hoolawa no ke poo o ua Oihana la i kela haawina noloko ae o ke koena o kekahi haawina okoa e ae, iloko o ua oihana nei, ina he koena; na ke poo o kela Oihana keia Oihana e hoike i ka Ahaolelo mahope iho, i ke dala i hooliloia pela; aka hoi, aole i ae ia ma keia e hoolilo aku i na haawina no hana hou ma kekahi Apana Kiaaina mawaho ae o ia Apana.

PAUKU 6. He hiki ole i kekahi mea iaia na Oihana Aupuni elua i hookaawaleia ka uku makahiki no ia mau Oihana, ke ohi i ka uku i oi aku mamua o ka uku o ka mea i oi o laua, ke hiki aku ka uku o kekahi o ia mau Oihana i ka elua tausani dala a oi ae paha no ka makahiki, a aole no e ukuia oia i kekahi uku e ae a uku i oi aku paha.

PAUKU 7. E lilo keia i Kanawai mai kona la e hooholoia'i.

Aponoia i keia la 22 o Iulai, M. H. 1870.

KAMEHAMEHA R.

PAPA KUHIKUHI.

He Kanawai e lilo ai ke Kanawai Karaima, e like me ka mea i hoohuiia a i hoonohonohoia a i hoolahaia e na Lunakanawai o ka Aha Kiekie, i kanawai no ka aina. (Kan. Kar. Hou). 3
He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 17 o ka Mokuna XVI o ke Kanawai Hoopai Karaima. (Aihue Holoholona)..... 5
He Kanawai e hoololi ai i ke Kanawai no ka Piliwaiwai..... 5
He Kanawai e hoololi ana i ka Pauku 3 a me ka Pauku 7, a e hoopau ana i ka Pauku 5 o ka Mokuna LXXXV o ke Kanawai Hoopai Karaima. (Hoomalu ana i na manu a me na holoholona i lawe ia mai, mai na aina e mai)..... 13
He Kanawai e hoololi ana i ke Kanawai e hooponopono ana i ke kuai ana i ka Awa..... 14
He Kanawai e hoololi ai i na Kanawai e pili ana i ke kupono o na uku hoopai a me na koina ma na Hihia Hoopai Karaima. (E hoololi Pauku 2 Mokuna 51 Kanawai Hoopai Karaima. No ka uku hoopai a me na koina)..... 33
He Kanawai e hoopau ai i ke kanawai i kapaia "He Kanawai e ae ana i ka poe i okiia e mare hou," i aponoia ma ka la 24 o Mei, M. H. 1866, a e hooholo hou i ka Pauku 1334 o ke Kanawai Kivila me ka hoololi..... 11
He Kanawai e hoololi ai i ke kanawai i kapaia "He Kanawai e hoopau ai i ka Mokuna X o ke Kanawai Kivila, a e hooponopono ai i ka Oihana Aopalapala o ke Aupuni," a e hookomo ana i mau pauku hou, e heluia ia Pauku 18a, Pauku 18b a me Pauku 23a..... 16
He Kanawai e pili ana i ka hana ana i na Papainoa Jure, a me ka unuhi ana o na Jure..... 23
He Kanawai e hoololi ai ka Pauku 96, a e hoopau ai i ka Pauku 99 o ke Kanawai Kivila. (Keaka lealea)..... 25

He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 1284 o ke Kanawai Kivila. (No ka mare) 32
He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 483 a me ka Pauku 484 o ke Kanawai Kivila, e pili ana i na Auhau Waiwai Lewa, a me na Auhau Waiwai Paa 33
He Kanawai e hoololi ana i na kanawai e pili ana i ke kupono o na uku hoopai a me na koina ma na hihia Hoopai Karaima. 33
He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 54 o ke Kanawai Kivila... 37
He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 403 o ke Kanawai Kivila e pili ana i ka uku o na Leta i laweia ma ka moana 48
He Kanawai e hoololi hou ai i ka Pauku 146 o ke Kanawai Kivila 53
He Kanawai e hoololi ai i ke Kanawai e pili ana i ka auhau holoholona, a e hoopau ai i ka Pauku 481 a me 497 o ke Kanawai Kivila 54
He Kanawai e hoakeaia ai ka mana hookolokolo o na Aha Hookolokolo Hoomalu 3
He Kanawai e huikala ai i ke Kuhina Waiwai 4
He Kanawai e pili ana i ke kuleana aie hoomoe maluna o na moku o keia aupuni, o kela a me keia ano 6
He Kanawai e hoakea ana i ka mana hookolokolo o na Aha Hoomalu ma kekahi mau hihia pepehi ano ino loa 7
He Kanawai e hooponopono ai i ke kau ana i kekahi hapa o na lilo no ka hana ana i na alanui maluna o na aina i hoopomaikaiia eia mea 8
He Kanawai e pili ana i na mea ino wale 10
He Kanawai e hoopaa ana i ka uku ana o na Paahana malalo o ka Poe Banekorupa 11
He Kanawai e pili ana i na lilo o na Luna Kiai Dute Awa 12
He Kanawai e pili ana i ke Oki Mare 18
He Kanawai e hooiaio ai i ke ana pololei ana o na Mile ma na Apana Auhau ma ko Hawaii nei Pae Aina. (Mile Alanui). 25
He Kanawai e ae ai i na palapala ae no ka lawe ana i na pu kimanu a me na pu e ae 26
He Kanawai e pili ana i ka apono ana o na Bila Aie i koiia mai ka waiwai o ka poe i make 27
He Kanawai e hoakaka ana i ka manawa i haawiia e hoopii, no ka hoopii e hoihoi mai i kekahi aina 28

He Kanawai e papa ai i ka Poe Malama Hale Inu Kope, Hale Aina, na Halekuai Rama, Bilioki a me na Hale Maika, e hookapu lakou i ko lakou mau wahi, i ole e pipili mai na keiki hele kula mawaena o ka napoo'na a me ka puka ana mai o ka la..... 31
He Kanawai e kokua ai i ke kukuluia ana o na Hale Hana Lole Huluhulu a me ka Pulupulu..... 34
He Kanawai e hoopau loa ai i ka Pauku 4, a me ka Pauku 5 o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hooponopono ai i ka lawe ana o na ohua eemoku mawaena o na Mokupuni o keia Pae Aina," i aponoia i ka la 10 o Ianuari, M. H. 1865; a me ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 4 o ke Kanawai i kapaia he Kanawai e hooponopono ai i ka lawe ana i na ohua eemoku mawaena o na Mokupuui o keia Pae Aina," i aponoia i ka la 30 o Iune, M. H. 1866..... 36
He Kanawai e hoomaopopo ana i na Ona o na Bipi, Lio, Miula, Kekake, Hipa, Kao a me na Puaa, i hoailona ole ia a kuni ole ia e like me ke kanawai, a e holo ana me ka hihiu a me ke akea ma na aina o keia Aupuni..... 37
He Kanawai e hoololi ai i ke Kanawai e hoonohonoho ana i Hale e malama a e lapaau i na pupule, i aponoia i ka la 23 o Augate, M. H. 1862..... 38
He Kanawai e pili ana i ka Palapala Kuu Kino..... 39
He Kanawai e hoololi ai i ke kanawai i kapaia, "He Kanawai e kaohi ai i ka laha ana o ka Mai Lepera," i aponoia i ka la 3 o Ianuari, M. H. 1865, ma ka pakui ana aku i mau pauku hou, oia ka Pauku 5 (a) a me (b) mahope iho o ka Pauku 5 o ia Kanawai..... 47
He Kanawai e hooponopono ai i ka haawi a me ka mahele ana i ka wai ma ka Apana o Lahaina, Mokupuni o Maui..... 49
He Kanawai e hoopai ai i ke Karaima o ke kapa wahahee ana o kekahi iaia iho ma ka inoa o hai..... 50
He Kanawai e hooponopono ai i na Kula Kuokoa no na wa e kula ai a me ka makaukau o na kumu..... 51
He Kanawai e ae aku ana i na Komisina o na Aina Moi e hoolilo aku i kekahi mau Apana Aina Moi..... 56

He Kanawai e hoopau ai i kekahi kanawai i kapaia, "He Kanawai e kauoha ana i ka Papa Hoonaauao e hoonohonoho i Kula Ao Hanalima me ka Hoopololei, kahi e malamaia ai a e hoonaauaoia ai na keiki Makua ole i haalele wale ia paha, a i hookahuliia ke ano o na lawehala opiopio," i aponoia ma ka la 30 o Dekemaba, M. H. 1864; a e kauoha ana i ka Papa Hoonaauao e hoomau i ke Kula Ao Hanalima a me ka Hoopololei ma Keoneula, Kapalama, Oahu; a e hookumu a e kukulu hoi i na kula o ia ano ma kekahi mau wahi e ae, ke kupono..... 59
He Kanawai e hookaawale ana i na Haawina Dala no ke Aupuni no na Makahiki Elua e pau ana ma ka la Kanakolu-kumamakahi o Maraki, Makahiki Hookahi Tausani Ewalu Haneri me Kanahiku-kumamalua..... 64
Aha Hoomalu—Hoakeaia ka mana o na—..... 3
Aha Hoomalu—Hoakeaia ka mana o na—ma kekahi mau hihia pepehi ano ino loa..... 7
Aie—no na bila aie i koiia mai ka waiwai o ka poe i make..... 27
Aihue—Holoholona—..... 5
Aina—No ka manawa hoopii e hoihoi mai i kekahi aina..... 28
Aina Moi—Mana o na Komisina e hoolilo i mau apana..... 56
Alanui—No na lilo i ka hana ana i na alanui hou..... 8
Ana—No ke ana ana i na alanui aupuni..... 25
Aopalapala—Hoololi o ke kanawai e hooponopono ai i ka oioihana—..... 16
Apono—o na bila aie i koiia mai ka waiwai o ka poe i make... 27
Auhau—Holoholona..... 54
Auhau—Pili kino o na kanaka maoli holokahiki..... 53
Auhau—Waiwai Lewa..... 33
Auhau—Waiwai Paa..... 33
Awa—Kuai ana i ka—..... 14
Banekorupa—Uku o na Paahana malalo o ka poe—..... 11
Bila Aie—i koiia mai ka waiwai o ka poe i make..... 27
Bila Haawina..... 64
Bipi—Hoomaopopo i na Ona o na bipi hoailona ole ia..... 37
Eemoku—Kanawai no na moku lawe Ohua..... 36
Eemoku—Kanawai no na Ohua o ka Papa Ola..... 37
Haawi—i ka wai ma ka Apana o Lahaina..... 49
Haawina—Bila—..... 64

Hale—Kanawai no na mea malama Hale Aina..... 31
Hale—Kanawai no na mea malama Hale Bilioki..... 31
Hale—Kanawai no na mea malama Hale Inu Kope..... 31
Hale—Kanawai no na mea malama Halekuai Rama..... 31
Hale—Kanawai no na mea malama Hale Maika..... 31
Hale—Hana Lole Huluhipa a me ka Pulupulu..... 34
Halemai Pupule—no ka hookuu ana mailoko mai o—..... 38
Hanalima—Kanawai no na Kula ao—..... 59
Hipa—Hoomaopopo i na Ona o na hipa hoailona ole ia..... 37
Hoakaka—i ka manawa no ka hoopii e hoihoi mai i aina..... 28
Hoakea—i ka mana hookolokolo o na Aha Hoomalu..... 3
Hoakea—i ka mana hookolokolo o na Aha Hoomalu ma kekahi mau hihia pepehi ano ino loa..... 7
Hoihoi Aina—manawa no ka hoopii no ka—..... 28
Hoike Lealea—Laikini no na—..... 25
Holoholona—Aihue—..... 5
Holoholona—Hoomalu o na holoholona mai ka aina e mai..... 13
Holoholona—Auhau..... 54
Holokahiki—Auhau o na kanaka maoli holokahiki..... 53
Hookolokolo—Mana—o na Aha Hoomalu..... 3
Hookolokolo—Mana—o na Aha Hoomalu..... 7
Hookuu—mailoko mai o ka Halemai Pupule..... 38
Hoomake—o na holoholona mai na aina e mai 13
Hoomau—i ke Kula Ao Hanalima..... 59
Hoonaauao—Papa—e hoomau i ke Kula Ao Hanalima..... 59
Hoopaahao—no ka helu ana o ka manawa—..... 33
Hoopii—e hoihoi mai i kekahi aina—manawa..... 28
Huikala—i ke Kuhina Waiwai..... 4
Hula—Hawaii—Laikini..... 25
Huluhipa—Hale Hana Lole—..... 34
Ilio—Auhau..... 54
Inoa o Hai—no ke kapa wahahee ma ka—..... 50
Ino wale—Na mea—..... 10
Jure—Hoololi o ke Kanawai no na Jure..... 23
Kanawai—Karaima..... 3
Kao—Ona o na kao i hoailona ole ia..... 37
Kaohi—i ka laha ana o ka mai lepera..... 47
Kapa Wahahee—iaia iho ma ka inoa o hai..... 50
Kapena—Moku, e uku i na auhau pilikino o na holokahiki..... 53
Karaima—Kanawai..... 3

Keaka—Laikini no..... 25
Keiki Hele Kula—aole hele ma na hale inu kope..... 31
Kekake—Auhau o na—..... 54
Kekake—Ona o na kekake i hoailona ole ia..... 37
Kimanu—Laikini no ka lawe ana i na pu—..... 26
Kino—Palapala kuu—..... 39
Kipu—Hoopai o ke kipu i na holoholona malihini..... 13
Koina—No ke kaa ana o na—..... 33
Komisina—Aina Moi..... 56
Kuai awa—Kanawai hooponopono i ke—..... 14
Kuhina Kalaiaina—e hookuu i na mai pupule i ola..... 38
Kuhina Waiwai—E huikalaia'i ke—..... 4
Kula ai—Wa e kula ai na Kula Kuokoa..... 51
Kula Ao Hanalima—Hoomau ana i ke—ma Keoneula..... 59
Kula Kuokoa—Kanawai e hooponopono ai i na—..... 51
Kuleana Aie Hoomoe—Maluna o na moku o keia Aupuni..... 6
Kumu—Makaukau o na kumu ma na Kula Kuokoa..... 51
Kumu Ao—Hoonoho ana o na Kumu ao ma na Kula Aupuni.. 17
Kuu—Palapala kuu kino..... 39
Laha—o ka mai lepera..... 47
Lahaina—ka mahele ana o ka wai ma ka Apana o—..... 49
Laikini—no na hoike lealea..... 25
Laikini—no na pu kimanu..... 26
Lawe Ohua—iwaena o na Mokupuni o keia Pae Aina..... 36
Lawe Ohua—o ka Papa Ola..... 37
Lepera—Kaohi ana o ka mai—..... 47
Leta—Uku o ka lawe leta..... 48
Lilo—no ka hana ana i na alanui hou..... 8
Lilo—no na Luna Kiai Dute Awa..... 12
Lio—Auhau o na—..... 54
Lio—Ona o na lio i hoailona ole ia..... 37
Lole—no ke kokua i na hale hana lole huluhipa..... 34
Luna Kiai—Lilo no na Luna Kiai Dute Awa..... 12
Luna Kula—No na hana o na—..... 17
Mahele—o ka wai ma ka Apana o Lahaina..... 49
Mai Lepera—Kaohi ana o ka—..... 47
Makaukau—o na kumu o na Kula Kuokoa..... 51
Mana Hookolokolo—o na Aha Hoomalu i hoakeaia..... 3
Mana Hookolokolo—o na Aha Hoomalu i hoakeaia ma kekahi mau hihia pepehi ino loa..... 7

Manawa—no ka hoopii e hoihoi mai i kekahi aina..... 28
Manu—no na aina e mai—ka hoomalu ana..... 13
Mare—Ka Oki Mare..... 18
Mare—Kanawai no ka—..... 32
Mare Hou—mahope iho o ka hoopauia ana o ka mare..... 11
Mea Ino Wale—Kanawai no na—..... 10
Mile—o na Alanui Aupuni..... 25
Miula—Auhau o na—..... 54
Miula—Ona o na miula i hoailona ole ia..... 37
Moku—Aie hoomoe maluna o na moku o keia Aupuni..... 6
Na Mea Ino Wale..... 10
Ohua—ka lawe ana o na Ohua mawaena o keia mau Mokupuni. 36
Ohua—na ohua o ka Papa Ola..... 37
Oihana Aopalapala—Hooloii o ke Kanawai no ka hooponopono i ka—..... 16
Oki mare..... 18
Oki mare—no ka mare hou ana o ka poe i okiia..... 11
Ona—o na holoholona i hoailona ole ia..... 37
Paahana—ka uku o na paahana malalo o na banekorupa..... 11
Palapala—Kuu Kino..... 39
Papa Hoonaauao—e hoomau i na Kula Ao Hanalima..... 59
Papa Hoonaauao—e hooponopono i ka Oihana o ka—..... 16
Papa Inoa Jure—no ka hana ana i ka—..... 23
Papa Kula—na hana o na—..... 16
Pepehi—Kanawai no ka pepehi o na holoholona mai na aina e mai..... 13
Piliwaiwai—Hooloii o ke Kanawai no ka—..... 5
Pu—Laikini no ka lawe ana i na pu kimanu..... 26
Puaa—Ona o na puaa i hoailona ole ia..... 37
Pulupulu—Kokua i na hale hana—..... 35
Pupule—no ka hookuu ana i na mai pupule i ola..... 38
Uku—o na paahana malalo o ka poe banekorupa..... 11
Uku hoopai—Kanawai e pili ana i ke kupono o na—..... 33
Uku leta—o na leta i laweia ma ka moana..... 48
Wa e kula ai—Kanawai no ka—o na kula kuokoa..... 51
Wahahee—no ke kapa wahahee ana i ka inoa o hai..... 50
Wai—no ka mahele ana i ka wai ma ka apana o Lahaina..... 49
Waiwai Lewa—Auhau o ka—..... 33
Waiwai o ka poe i make—hooponopono ana o ka—..... 27
Waiwai Paa—Auhau o ka—..... 33